

Toneelprijzen in Nederland

“Wat zijn de effecten van het winnen van een theaterprijs op het verloop van je carrière en in hoeverre komen die overeen met het beleid achter de prijs?”

Figuur 1

**Top Naeff Prijs · Bouwmeesterprijs · Colombina · Arlecchino ·
Louis d'Or · Theo d'Or · Hans Snoekprijs · VSCD Mimeprijs ·
Prosceniumprijs · AVRO Toneel Publieksprijs · Erik Vos Prijs ·
ITs Ton Lutz Award · Kemn-A-ward · Frits van den Haspel Award ·
BNG Nieuwe Theatremakerprijs · Courbois Parel · Theo Mann-
Bouwmeesterring · Albert van Dalsumring · Prijs van de Kritiek ·
Paul Steenbergpenning · ACT Award · Esta Acteerprijs ·
Musical Awards · Jacques de Leeuw Prijs · Johannes Vermeer
Prijs · ITs Paradeperel · Charlotte Köhlerprijs**

Jimmy-Pierre de Graaf

Opleiding Productie Podiumkunsten
Groep T

Interne begeleider: Anita Twaalfhoven
Externe begeleider: Arthur Sonnen

Theaterschool Amsterdam, 2014

Inhoudsopgave

Inleiding	2
1. Geschiedenis en ontwikkeling van prijzen	4
1.1 Gewonnen? Nee, bedankt!	4
1.2 Louis Bouwmeester & Top Naeff	5
1.3 Jeugdtheater in opkomst	6
1.4 Eindelijk een Mimeprijs!	7
1.5 Prijzen vanaf de jaren '90	8
1.6 Doorgeefprijzen	9
1.7 Toneelprijzen landschap anno 2013	10
2. Jury: samenstelling & werkwijze	11
2.1 Publieksjury	11
2.2 Nederlandse Toneeljury	11
2.3 ITs Ton Lutz Award jury	14
2.4 Top Naeff Prijs jury	16
3. Motieven	19
3.1 Cultuurfondsen	19
3.2 Theaterorganisaties	20
3.3 Hogescholen	21
3.4 Overheidsinstanties	22
4. Het effect van de ITs Ton Lutz Award	23
4.1 Stimulering vanuit de opleiding	24
4.2 Inhoud van de prijs	24
4.3 Emotionele reacties	25
4.4 Invloed op artistieke kwaliteit	25
4.5 Invloed op financiële situatie	26
4.6 Duur van het effect	26
4.7 Nadelen / gemist	27
4.8 Invloed op carrière	27
4.9 Mening over het prijzenlandschap in Nederland	27
5. Het effect van de Top Naeff Prijs	29
5.1 Stimulering vanuit de opleiding	30
5.2 Inhoud van de prijs	30
5.3 Emotionele reacties	30
5.4 Invloed op artistieke kwaliteit	31
5.5 Invloed op financiële situatie	31
5.6 Duur van het effect	31
5.7 Nadelen / gemist	32
5.8 Invloed op carrière	32
5.9 Mening over het prijzenlandschap in Nederland	32
Conclusie	33
Nawoord	40
Bronnenlijst	41
Bijlage overzicht	43

Inleiding

Na drie jaar studeren is dan eindelijk het moment gekomen dat je een scriptie gaat schrijven. Met natuurlijk als grote vraag waar je het over gaat hebben. Ik had een paar criteria opgesteld en de belangrijkste daarvan was dat het een onderwerp moest zijn waarover ik nog weinig wist. Een onderwerp waarvoor ik na mijn studie waarschijnlijk de tijd en energie zou missen om het verder te onderzoeken. Vervolgens heb ik gekeken naar onderwerpen en gebeurtenissen in mijn werkomgeving die in eerste instantie vanzelfsprekend lijken maar waar je na langer nadenken de achtergrond eigenlijk niet van kent. Wat er toen -naast tientallen andere ideeën- in me opkwam, was dat ik in 2012 de afstudeervoorstelling van Dionne Verwey had geproduceerd. In datzelfde jaar won ze, tot verbazing van het productieteam, de Top Naeff Prijs. De verbazing betekende niet dat ze het niet verdiende maar kwam voort uit het feit dat niemand van het team wist wat de prijs inhield, en dat die überhaupt bestond. Ik bedacht me dat ik van meer theaterprijzen eigenlijk niet weet waarvoor ze bedoeld zijn. Na een klein vooronderzoek wekte dit mijn enthousiasme en besloot ik dat mijn scriptie over theaterprijzen moest gaan. Daar voegde ik een kritische vraag aan toe. Aangezien ik na de samenwerking met Dionne nog steeds goed contact met haar heb en dus een kijkje heb op het 'effect' van zo'n prijs wilde ik daaraan een deel van mijn scriptie wijden.

Dan kom je uit bij het belangrijkste deel van deze scriptie, namelijk de hoofdvraag. Het doel is tweeledig. Ik wil graag de wereld achter de theaterprijzen blootleggen en weergeven. Dus hoeveel prijzen zijn er, wat voor soorten prijzen, wanneer en waarom worden ze uitgereikt en hoe zit het met het prijzengeld? Ook wilde ik uitzoeken hoe er vanuit jury's wordt gewerkt en gedacht. Het tweede gedeelte van deze scriptie bestaat uit een onderzoek naar het 'effect'. Daarbij gaat het om de financiële, de artistieke en ook de psychologische gevolgen van het winnen van een prijs. Die twee delen vergelijk ik vervolgens met elkaar om te kijken of het effect overeenkomt met de motieven en intenties die achter de prijs schuilgaan. De hoofdvraag luidt dus als volgt: *"Wat zijn de effecten van het winnen van een theaterprijs op het verloop van je carrière en in hoeverre komen die overeen met het beleid achter de prijs?"*

In het eerste hoofdstuk onderzoek ik de geschiedenis van de theaterprijzen in Nederland. Hier geef ik in een chronologische volgorde de ontwikkeling weer van de belangrijkste prijzen. Daarin moet de achtergrond duidelijk worden van de naam; welke organisatie hem uitreikt en waarom; wanneer de prijs ontstaan en verder ontwikkeld is en eventueel de hoogte van het geldbedrag dat ermee gemoeid is. De deelvraag van dit hoofdstuk luidt als volgt: *"Wat is de geschiedenis en ontwikkeling van de theaterprijzen in Nederland?"* Het tweede hoofdstuk is gewijd aan de verschillende type jury's. De

deelvraag voor dit hoofdstuk is *“Hoe gaat een jurycommissie te werk en wat zijn de criteria?”* Ik ga hier dieper in op jurysamenstellingen, want de jury reikt in het algemeen een prijs uit en oefent daarmee waarschijnlijk invloed uit op de carrière van een winnaar door middel van de bijkomende effecten. Verschillende aspecten worden besproken op het gebied van werkwijze, samenstelling, criteria en wat de lastige dingen van het jureren zijn. Vervolgens worden in het derde hoofdstuk de achterliggende motieven en redenen onderzocht van diegenen die het initiatief nemen voor het uitreiken van een prijs. De vraag die in dit derde hoofdstuk centraal staat is *“Wat zijn de motieven en achterliggende redenen van de initiatiefnemers?”* Deze informatie zal in de conclusie gekoppeld worden met de uitkomst van hoofdstuk vier en vijf.

Hoofdstuk vier en vijf hebben dezelfde deelvragen en gaan over de Top Naeff Prijs en de ITs Ton Lutz Award. De deelvraag is *“Wat zijn de effecten van het winnen van de Top Naeff Prijs? (of ITs Ton Lutz Award).”* In deze hoofdstukken bespreek ik de uitkomsten van de interviews die heb ik gehouden met verschillende winnaars en zoek ik uit wat het winnen van een prijs voor effect voor hen heeft op artistiek en financieel gebied. Het onderzoek eindigt met de conclusie waarmee ik een antwoord probeer te geven op de hoofdvraag.

Bij het zoeken naar bronnen werd al snel duidelijk dat er niet of nauwelijks literatuur is over het winnen van theaterprijzen. Ik baseer mij voor deze scriptie daarom voornamelijk op reacties en interviews vanuit het werkveld. Zowel voor het hoofdstuk over de jury als voor de laatste twee deelvragen heb ik (oud)juryleden en (oud)winnaars gevraagd naar hun verhalen en ervaringen. Voor de hoofdstukken over de geschiedenis en de motieven van de initiatiefnemers van een prijs heb ik mijn informatie wel kunnen baseren op boeken en informatie op internet. Oude afleveringen van de Theatermaker, krantenartikelen en boeken vullen de bronnenlijst aan. Om de scriptie overzichtelijk te houden en de conclusie scherp te kunnen stellen beperk ik me bij het zoeken naar het effect van het winnen vooral tot twee prijzen, de Top Naeff Prijs en de ITs Ton Lutz Award. Dit zijn twee prijzen die uitgereikt worden aan jonge en net afgestudeerde theatermakers. De reden dat ik specifiek kies voor deze twee prijzen en niet voor andere grote prijzen als de Louis d'Or of Colombina is dat naar mijn mening het effect van het winnen van zo'n prijs aan het begin van je carrière veel groter (en duidelijker) is dan wanneer je al jaren goed bezig bent en dan (mede daarom) een prijs wint. Aanvankelijk was mijn doel van elke prijs drie winnaars te interviewen en dan het liefst winnaars die de prijs tien, vijf en één jaar geleden wonnen. Helaas is dit door aankomende premières, niet matchende agenda's, gewenste anonimiteit (wat niet mogelijk is), plotselinge afzeggingen en verouderde e-mails en websites niet helemaal gelukt. Daardoor was het niet mogelijk de gewenste periodiek aan te houden. Desalniettemin waren de interviews die ik wel heb afgenomen zeker bruikbaar en de moeite waard. Ik hoop dat deze scriptie een goed beeld geeft van de wereld van en achter de theaterprijzen in Nederland.

1. Geschiedenis en ontwikkeling van prijzen

Om antwoord te krijgen op de hoofdvraag: *“Wat zijn de effecten van het winnen van een theaterprijs op het verloop van je carrière en in hoeverre komen die overeen met het beleid achter de prijs?”* is het belangrijk om eerst te bekijken hoe het landschap van de theaterprijzen in Nederland eruit ziet. In mijn aanpak schets ik de geschiedenis en de ontwikkelingen van de toneelprijzen vanaf de Tweede Wereldoorlog. Ik stel mij vragen als: *“In welk jaar en met welke reden werd een bepaalde prijs geïntroduceerd? Hoe werden de prijzen in die tijd ontvangen?”* Met de antwoorden op die vragen is de achtergrond van het huidige prijzenlandschap beter te begrijpen. Het geschiedenisoverzicht laat duidelijk zien hoe het aantal toneelprijzen groeit parallel aan de diversiteit van het Nederlandse theaterlandschap. Om het geschiedenisoverzicht overzichtelijk te houden, beperk ik mij tot landelijke prijzen uit de professionele toneelsector die worden uitgereikt door landelijk bekende organisaties. Uit die selectie zal ik de naar mijn mening belangrijkste of meest interessante prijzen toelichten.

1.1 Gewonnen? Nee, bedankt!

Het uitreiken van theaterprijzen in Nederland kwam na de Tweede Wereldoorlog op gang. Dit had te maken met het feit dat theater in die tijd steeds populairder werd. Echter werd het ontvangen van een toneelprijs niet altijd positief ervaren door de winnaar. Vooral in de jaren zestig en zeventig waren er nog wel eens winnaars die de prijs weigerden of er niet bepaald enthousiast over waren. In de loop der jaren is die negatieve stempel omgezet naar een positieve ontvangst. De huidige generatie is voornamelijk erg vereerd, zelfs al met een nominatie.¹ Literatuur die dit fenomeen van weigeren of accepteren overtuigend verklaart is niet of nauwelijks te vinden. Toch is er wel een logische verklaring te bedenken waarom prijzen niet zo gewild waren en soms zelf geweigerd werden. In de jaren zestig werden prijzen vooral als elitair gezien. Het winnen van een prijs zou betekenen dat de winnaar zich beter dan de rest van de sector voelde en zich kwalitatief boven anderen stelde. Dit paste niet in de gangbare democratiseringsgedachten van die tijd. Theatermakers uit die tijd vonden iedereen op zijn of haar manier goed, dus iedereen verdiende een prijs. Wat ook tot protest leidde was het feit dat een prijs de artistieke kwaliteit van een voorstelling of een acteur beloonde terwijl veel theatermakers vonden dat de boodschap van de voorstelling juist de kern was. Een voorstelling kon artistiek gezien slecht zijn maar de boodschap kon dan nog wel heel belangrijk zijn.

In de jaren tachtig veranderde de publieke opinie over de prijzen. Er werd op een andere manier naar theater en dus naar theaterprijzen gekeken. Theatermakers keken terug naar de tijd van de Oude Grieken waarin zelfs hele theaterfestivals werden georganiseerd (de zogeheten Dionysia) met als einddoel het winnen van een prijs. Ook veranderde het theaterrepertoire inhoudelijk. Anders dan in de

---

¹ Kruger, Wilma (2001).(p9/10)

jaren zestig en zeventig kreeg de link tussen kwaliteit en het overbrengen van de boodschap meer aandacht. Men vond dat wanneer de acteurs beter spelen en het totaalplaatje van een voorstelling artistiek gezien goed in elkaar steekt, dat in de ogen van het publiek zorgt voor een betere weergave van de werkelijkheid. Met als gevolg dat de inhoudelijke boodschap van de voorstelling nog intensiever aan kan komen. Omdat men kwaliteit steeds belangrijker ging vinden, kreeg ook het winnen van een prijs meer aanzien. In de jaren daarna is de positieve kijk op de prijzen alleen maar verbeterd en werden er meer prijzen geïntroduceerd.

1.2 Louis Bouwmeester & Top Naeff

De eerste landelijke en toonaangevende prijs werd in 1955 uitgereikt. Dit was de Bouwmeesterprijs, vernoemd naar het vooroorlogse theaterfenomeen Louis Bouwmeester (1842-1925). Deze prijs werd uitgereikt aan de beste acteurs en actrices. Beide kregen de Bouwmeesterprijs. Binnen deze prijs waren drie gradaties. Zo werden er jaarlijks tussen 1957 en 1963 een Gouden-, Zilveren- en Bronzen Bouwmeesterprijs uitgereikt. Elke gradatie had een vrouwelijke en mannelijke winnaar en ze werden allemaal uitgereikt door de Vereniging van Schouwburg- en Concertgebouwdirecteuren (VSCD), die sinds 1950 bestaat. De eerste winnaars van de Gouden Bouwmeesterprijs waren Ank van der Moer en Paul Steenberghe. Aan deze prijzen was geen geldbedrag verbonden, deze bestond alleen uit een gouden, zilveren of bronzen penning.²

In datzelfde jaar werd ook de Top Naeff Prijs geïntroduceerd door de Toneelschool in Amsterdam. Deze prijs is vernoemd naar de destijds bekende schrijfster en toneelrecensente Top Naeff (1878-1953). De Top Naeff Prijs werd toen uitgereikt aan de 'beste leerling(e)' die afstudeerde aan de Toneelschool Amsterdam. In 1989 veranderden deze doelstellingen en werd de prijs uitgereikt aan 'de leerling die die opleiding met goed gevolg heeft doorlopen' van de afdeling Toneel, van de Toneelschool. In 1996 besloot de toenmalige voorzitter van de Stichting Top Naeff Prijs, Hans Kemna, dat de prijs ook toegekend kon worden aan leerlingen van de overige uitvoerende disciplines van de inmiddels Theaterschool, met uitzondering van de dansopleidingen. Vanuit de huidige missie wordt de prijs toegekend wanneer een student een uitzonderlijke prestatie heeft geleverd die als aanwinst kan worden gezien voor het Nederlandse theaterveld. Dit betekent dat de Top Naeff Prijs niet elk jaar uitgereikt hoeft te worden, al is het wel opmerkelijk dat er tussen 1966 en 1985 geen prijs is uitgereikt. De reden voor deze 20 jarige prijsstilte is niet terug te vinden in de documentatie en naar het zoeken van een verklaring is het dus gissen. Feit is wel dat in 1966 toenmalig directeur van de Toneelschool Willy Pos aftrad en Jan Kassies de nieuwe directeur werd. De mogelijkheid bestaat dat Jan Kassies het prijzenbeleid veranderde. In de jaren daarop volgt ook nog Aktie Tomaat (1969), en wordt de

---

² Theaterencyclopedie.nl, *Bouwmeesterprijs*, 28-09-2013

Theaterschool opgericht (1968). Deze gebeurtenissen zullen vast niet hebben bijgedragen aan de heruitreiking van de Top Naeff Prijs. In 1984 werd op verzoek van de studenten de Top Naeff Prijs weer geherintroduceerd. Ooit was de eerste winnares Sigrid Koetse toen zij afstudeerde in 1955. Na haar is de prijs onder anderen toegekend aan Peter Oosthoek (1959), Jakop Ahlbom (1998), Carice van Houten (2000), Boukje Schweigman (2003) en Susanne Kennedy (2005). Waar de Bouwmeesterprijs een 'erkenningsprijs' is, was de Top Naeff Prijs bedoeld als 'aanmoedigingsprijs'. Aan de Top Naeff Prijs is dan ook een geldbedrag verbonden. Deze is momenteel (2013) € 750,- en vrij te besteden.³

Vanaf 1963 werden de Zilveren en Bronzen Bouwmeesterprijs vervangen door de Colombina en de Arlecchino, voor respectievelijk de 'meest indrukwekkende vrouwelijke en mannelijke bijrol'. Later werd het criterium 'meest indrukwekkende' vervangen door 'Beste'. Beide prijzen werden gezien als een erkenning maar ook als aanmoediging. De prijzen zijn vernoemd naar personages uit de Italiaanse Commedia dell'Arte. In 1970 werd de Bouwmeesterprijs opgedeeld in een prijs voor de indrukwekkendste mannelijke hoofdrol (Louis d'Or) en de indrukwekkendste vrouwelijke hoofdrol (Theo d'Or) van het desbetreffende seizoen. Tegenwoordig vindt de uitreiking van deze vier prijzen plaats op het jaarlijkse Gala van het Nederlands Theater in de Amsterdamse Stadsschouwburg.⁴ Zowel de Colombina als de Arlecchino bestaan uit een beeldje dat sinds 2004 gemaakt wordt door Eric Claus (t/m 2004 ontworpen door P  p   Grégoire).

1.3 Jeugdtheater in opkomst

1977 was het jaar dat er voor het eerst een prijs werd uitgereikt aan de persoon, organisatie of instantie die een wezenlijke bijdrage leverde aan de ontwikkeling van het genre jeugdtheater. Deze werd vernoemd naar Hans Snoek (1910-2001) en werd dus de Hans Snoekprijs. Johanna Rosina (Hans) Snoek was een oud-danseres en oprichtster van het eerste Nederlandse jeugdtheater: Jeugdtheater De Krakeling.⁵ De ontwikkeling van het jeugdtheater kwam op gang in de jaren zeventig, al was er ook voor die tijd theater voor jong publiek. Deze ontwikkeling liep gelijk op met het zogeheten 'vormingstoneel'. Hierin was het belangrijk om theater dicht bij het publiek te brengen met onderwerpen die met hun leefwereld te maken hadden. Ook kinderen werden daarmee een belangrijke doelgroep en in de loop van de tijd steeds serieuzer genomen als publiek.⁶ In 2000, werd de prijs samengevoegd met de Vlaamse Signaalprijs en heette voortaan de 1000watt-prijs. Vanaf dat moment werd de prijs uitgereikt aan de 'Beste jeugdvoorstelling' van dat seizoen. Na 2004 werd deze prijs vervangen door de Gouden Krekel die twee categorieën kent. Namelijk   n voor de 'meest indrukwekkende' productie en   n voor de 'indrukwekkendste podiumprestatie'. Deze prijs wordt

---

³ Zeven, Wil (1993).

⁴ Theaterencyclopedie.nl, *Bouwmeesterprijs, Colombina*, 28-09-2013

⁵ Idem, *Hans Snoekprijs*, 17-10-2013.

⁶ Erenstein, R.L. (1996). (p. 832-834)

beheerd door de VSCD en heeft een eigen vakjury. Er is ook nog een Zilveren Krekel en die krijgen alle genomineerden van de Gouden Krekel. Net als de andere VSCD prijzen wordt deze uitgereikt op het Gala van het Nederlands Theater.⁷ Door de introductie van deze prijs voor jeugdtheatervoorstellingen zou je kunnen stellen dat dit genre vanaf dat moment als een volwaardig genre werd gewaardeerd.

1.4 Eindelijk een Mimeprijs!

In de jaren tachtig voltooide de VSCD zijn zes toneelprijzen met het invoeren van de Prosceniumprijs in 1981 en de VSCD Mimeprijs in 1986. De Prosceniumprijs is voor een instantie, persoon of groep die volgens de jury een aanzienlijke bijdrage heeft geleverd aan het Nederlandse theaterwerkveld. Dat kan op alle vlakken zijn, van decorontwerp tot de dramaturgie van een voorstelling. Recente winnaars waren Wunderbaum (2010), Jan Joris Lamers (2011), Adelheid Roosen (2012) en Theaterzaken Via Rudolphi (2013). De VSCD Mimeprijs is voor een persoon of groep die met zijn voorstelling, regie of productie iets wezenlijks heeft bijgedragen aan de mime in Nederland.⁸ Het is wel opmerkelijk dat deze prijs pas in 1986 werd geïntroduceerd terwijl er al sinds 1965 een School voor Bewegingstheater bestond. Deze school was opgericht door Frits Vogels. Met de opening van deze school begon ook de vorming van een nieuw type acteur die vanuit een mimeperspectief werkt.

In 1968 werd de opleiding overgenomen door de Theaterschool onder de noemer Mime Opleiding. De vraag is waarom het zolang duurde voordat deze vorm van theater werd geaccepteerd en beloond met een landelijke prijs. Dit had mede te maken met het feit dat de denkbeelden van de mime nog niet aansloten bij de denkbeelden van die tijd. Vader van de mime corporel Etienne Decroux wilde het theaterlandschap 'zuiveren', zoals hij het noemde. De acteurs van zijn tijd zochten het vaak in dialogen en kostuums die een illusie van werkelijkheid schiepen. In het 'zuiveringsprogramma' waaruit zijn vorm van de mime voortkwam, is het lichaam de basis, maar in de jaren zestig had men echter geen behoefte aan zuivering. Na jaren van naoorlogse zuinigheid begon het leven net leuk te worden. Er was welvaart, vrije tijd en er werd gestreefd naar veelheid, diversiteit en vrij verkeer door eerder gesloten muren. Pas na Aktie Toots in 1969 kreeg mime de kans om zich te ontwikkelen, door nieuwe ruimte voor experiment in het theater, en vergaarde deze vorm van theater steeds meer publiek. Met als gevolg dat in 1986 de VSCD Mimeprijs met een eigen vakjury werd ingevoerd.⁹ Trotse winnaars van deze prijs waren onder anderen: Karina Holla (1986), Paul Clark (1992), Golden Palace (2001), Ton Kas (2002 & 2009), Bambie (1999 & 2003), Hotel Modern (2011) en Schweigman& (2013). Aan zowel de Prosceniumprijs als de VSCD Mimeprijs is geen geldbedrag verbonden.

---

⁷Theaterencyclopedie.nl. *De Gouden Krekel, Hans Snoeksprijs*, 28-09-2013

⁸Kruger, Wilma (2001)

⁹Erenstein, R.L. (1996). (p.730-736)

1.5 Prijzen vanaf de jaren '90

In 1995 werd op het 9^e Nederlands Theater Festival in Amsterdam voor het eerst een prijs uitgereikt door een jury die niet bestond uit specialisten en professionals uit de theatersector. Dit keer bestond de jury uit het publiek. De winnaar van de Gouden Gids Publieksprijs (later: de AVRO Toneel Publieksprijs) was diegene die de meeste stemmen had gekregen van het publiek. Deze prijs werd uitgereikt aan de beste voorstelling van het voorbije seizoen volgens het publiek. De eerste winnaar was *Rijkemanshuis* van Het Zuidelijk Toneel. De prijs heeft verschillende namen gehad vanwege de verschillende sponsors.¹⁰ Om op de nominatielijst voor de publieksprijs te komen moeten toneelgezelschappen betalen. Alleen grotezaalproducties, die minimaal twintig speelbeurten door het land of veertig op dezelfde locatie hebben gepland en in zalen met minstens driehonderd stoelen, komen in aanmerking. De prijs heeft de vorm van een kroon en wordt inmiddels uitgereikt op het Gala van het Nederlands Theater. In 2008 bestond het prijzengeld nog uit €35.000,- contant plus €20.000,- aan advertentieruimte.¹¹

Een andere welbekende prijs voor beginnende makers is de Erik Vos Prijs en bestaat sinds 1997. 'De Stichting Erik Vos Prijs ondersteunt en stimuleert beginnende theatermakers en nieuwe theaterinitiatieven door het tweejaarlijks toekennen van een geldbedrag van €5000,-'. De prijs werd in 2012 voor de achtste keer uitgereikt en werd eerder toegekend aan onder anderen Ola Mafaalani (2000), Hotel Modern (2002), Jetse Batelaan (2006) en voor het laatst in 2010 aan Susanne Kennedy. Deze prijs is bedoeld voor de nieuwe generatie theatermakers, die zich in een relatief korte periode heeft onderscheiden op allerlei vlakken. Deze prijs wordt vaak uitgereikt bij de opening van het Nederlands Theater Festival.¹²

Vanaf 2000 werd er een aanmoedigingsprijs voor jonge regisseurs ingevoerd, de ITs Ton Lutz Award. Deze werd uitgereikt op het International Theatre School Festival Amsterdam (ITs Festival) dat sinds 1989 bestaat. De prijs is vernoemd naar acteur en regisseur Ton Lutz (1919-2009). Verschillende jonge regisseurs wonnen de prijs waaronder Christiaan Mooij (2002), Merel de Groot (2008) en Maren Bjorseth (2012). Het prijzengeld bestaat op dit moment uit €3.500,- (te besteden aan de ontwikkeling van de regisseur) plus nog een 'pakket op maat' dat bestaat uit cursussen en workshops op het gebied van cultureel ondernemen ter waarde van €2.000,-. Verder ontvangt de winnaar een beeldje en een certificaat. Naast deze prijs voor veelbelovende regisseurs voerde het ITs Festival ook de KEMN-A-Ward in. Deze is voor veelbelovende acteurs en is net als de ITs Ton Lutz Award een aanmoedigingsprijs. De prijs bestaat sinds 2006 en is vernoemd naar de bekende castingdirector Hans

---

¹⁰ Toneelpublieksprijs.nl, 17-10-2013, <http://www.toneelpublieksprijs.nl/>

¹¹ Leeuwerink, A., 'Finalisten Toneel Publieksprijs 2013 bekend', Theaterkrant.nl. 21-08-2013

¹² Theaterkrant.nl, Erik Vos Prijs. 5-11-2013. <http://www.theaterkrant.nl/nieuws/erik-vos-prijs-voor-alexandra-broeder/>

Kemna. De winnaar ontvangt €1.000,- te besteden aan vliegtickets naar een film- of theaterstad naar keuze, €2.000,- voor workshops en masterclasses in de gekozen stad en een masterclass naar keuze van Kemna Training.¹³

In 2006 werd ook de BNG Bank Nieuwe Theatermakerprijs ingevoerd door het BNG Cultuurfonds. Dit is een voorbeeld van een prijs die door een niet-theater gerelateerde organisatie wordt uitgereikt. De *Bank Nederlandse Gemeenten* stelde alleen als eis dat de beginnende theatermakers in meer dan twintig gemeentelijke theaters spelen. De meest veelbelovende theatermaker die dat doet in een seizoen wint deze prijs. Winnaars waren o.a. Laura van Dolron (2007), Ilay den Boer (2011) en Sadettin Kirmiziyüz (2013). De prijs heeft een waarde van €45.000,- en dient te worden besteed aan een volgende productie.¹⁴ Recent werd bekend dat de BNG Nieuwe Theatermakerprijs in een nieuwe samenstelling wordt voortgezet. Na opheffing van hun eerdere samenwerkingspartners Theater Instituut Nederland en Bureau Promotie Podiumkunsten heeft het BNG Cultuurfonds in het Nederlands Theater Festival een nieuwe partner gevonden. De prijs wordt in de nieuwe opzet tijdens de opening van het festival uitgereikt en vervolgens mag de winnaar het jaar daarop met zijn nieuwe voorstelling tijdens het festival in première, waarna een tournee volgt. Een andere verandering is dat nu alle theatermakers tot 35 jaar die met een voorstelling op tournee zijn bij verrassing voor de prijs worden genomineerd. Het prijzengeld is gelijk gebleven.¹⁵

1.6 Doorgeefprijzen

In 2011 werd er weer een nieuwe 'doorgeefprijs' geïntroduceerd. Deze prijs werd door Toneelgroep Amsterdam en Stadsschouwburg Amsterdam geïntroduceerd ter ere van het vijftigjarige jubileum van actrice Kitty Courbois. Het is een nieuwe toneelprijs die zij naar eigen inzicht kan doorgeven aan een volgende actrice of acteur 'die een onuitwisbare indruk heeft gemaakt bij een groot publiek'. Courbois was uiteraard de eerste drager van de Courbois Parel. In 2013 droeg Kitty Courbois de prijs over aan actrice Halina Reijn. Het principe van een 'doorgeefprijs' is dat de winnaar of drager zelf mag bepalen wanneer en aan wie hij of zij de prijs overdraagt. Behalve de Courbois Parel zijn er nog enkele andere doorgeefprijzen. De oudste daarvan is de Theo Mann-Bouwmeesterring. Deze doorgeefprijs is in tegenstelling tot de Courbois Parel alleen voor actrices bestemd. Theo Mann-Bouwmeester kreeg de prijs in 1911 uitgereikt ter ere van haar veertigjarig jubileum. Zij gaf de prijs in 1934 door aan actrice Else Mauhs, die de prijs hield tot haar dood in 1959, aangezien ze niemand geschikt vond. Door een speciaal opgerichte stichting werd deze prijs weer opnieuw uitgereikt aan actrice Caro van Eyck. Sinds 2010 is Ariane Schutler trotse bezitter van de ring. Zij kreeg hem uit handen van Anne Wil Blankers, die

---

¹³ Theaterencyclopedie.nl .*Ton Lutz Award, KEMN-A-Ward*, 30-09-2013.

¹⁴ BNG.nl, *Stimulerend Jong Talent*, 23-10-2013, <http://www.bng.nl/smartsite.shtml?ch=INT&id=68505>

¹⁵ BNG.nl, *Nieuwe opzet voor BNG Bank Nieuwe Theatermakersprijs*, 17-1-2013, <http://www.bng.nl/smartsite.shtml?id=73882>

de ring in 1980 kreeg. Als tegenhanger van de Theo Mann-Bouwmeesterring heb je de Albert van Dalsumring die in 1959 ter ere van het vijftigjarig jubileum van Albert van Dalsum werd geïntroduceerd. Deze prijs is enkel alleen voor acteurs en heeft inmiddels al vele bezitters gehad, waaronder Paul Steenbergen (1959), Peter Oosthoek (1977) en Pierre Bokma (1993). Sinds 2004 heeft Gijs Scholten van Asschat de ring in zijn bezit. In 1982 werd ook nog de Paul Steenbergenpenning geïntroduceerd door de gemeente Den Haag ter ere van de 75ste verjaardag van stadgenoot acteur Paul Steenbergen (1907-1989). Zij gaven hem de opdracht om de penning op een zelfgekozen moment door te geven aan een toneelkunstenaar van zijn keuze. Inmiddels heeft acteur Jacob Derwig de penning in zijn bezit. Enkele andere bezitters waren Guido de Moor (1986) en Willem Nijholt (1989).¹⁶

1.7 Toneelprijzen landschap anno 2013

Met het invoeren van de KEMN-A-Ward en de BNG Nieuwe Theatermakerprijs wordt het brede scala aan theater dat Nederland te bieden heeft weerspiegeld in de prijzen. Dat geldt vooral op toneel gebied. Voor zowel gevestigde namen als voor nieuwkomers valt er iets te winnen. Van acteurs en regisseurs tot hele gezelschappen en variërend van mime tot jeugdtheater. Overige prijzen die absoluut genoemd moeten worden vanwege hun bestaan maar die ik in deze scriptie niet verder zal toelichten zijn: de Frits van den Haspel Award (1998); een doorgeefprijs voor theatertechnici met bijzondere verdiensten voor de Nederlandse theatertechniek, en de Prijs van de Kritiek (1967), een prijs van de Kring van Nederlandse Theatercritici.¹⁷

Tegenwoordig worden in Nederland jaarlijks meer dan honderd theater gerelateerde prijzen uitgereikt. Zo'n 36 daarvan zijn toneelprijzen. De (meeste) winnaars of genomineerden worden gekozen door een vakjury, die vaak bestaat uit een mix van recensenten, programmeurs, en directeuren. Ofwel een gevarieerde jury die alle facetten van de theaterwereld vertegenwoordigt. Diegene die denken dat er nu wel genoeg prijzen zijn, hebben het mis. Nog steeds worden er nieuwe prijzen geïntroduceerd, wat niet wil zeggen dat ze dezelfde allure en hetzelfde draagvlak hebben als de eerdergenoemde prijzen. Zo werd in 2010 de ACT Award en in 2013 de Esta Acteerprijs geïntroduceerd. Er zullen er nog meer komen en wederom verdwijnen.

---

¹⁶ Dutchheights.nl, *Prijzen*, 17-01-2014. http://www.dutchheights.nl/prijzen#filter=*

¹⁷ Moose.nl, *Toneelprijzen overzicht*, 13-11-2013. <http://www.moose.nl/inhoud/nieuws/toneelprijzen/prijs-prijsid=24.php.html>

2. Jury: samenstelling & werkwijze

Bij het uitreiken van een prijs speelt de jury een zeer belangrijke rol, zo niet de belangrijkste. Zij bepalen immers wie er genomineerd worden en wie de uiteindelijke winnaar is. Bij grote landelijke toneelprijzen bestaat de jury vaak uit een mix van professionals uit de theatersector. Vaak proberen de initiatiefnemers een samenstelling te creëren die beide kanten van het werkveld representeert. Dus zowel makers en producenten als recensenten en theatercritici. In dit hoofdstuk staat de volgende deelvraag centraal: *“Hoe gaat een jury commissie te werk en wat zijn de criteria?”* Ik probeer te onderzoeken hoe een jurycommissie te werk gaat en hoe deze wordt samengesteld. Ik bespreek vier type jurycommissies: een grote landelijke jury, zoals de Nederlandse Toneeljury; een publieksjury die bestaat uit de bezoekers; een festivaljury en een jury van een (theater)hogeschool. Ik ga er vanuit dat deze jurycommissies model staan voor gelijksoortige jury's.

2.1 Publieksjury

Zoals eerder vermeld bestaat de jury bij de AVRO Toneel Publieksprijs uit de bezoekers van het desbetreffende seizoen. Producenten worden schriftelijk uitgenodigd om hun grotezaalproducties aan te melden voor deelname aan de AVRO Toneel Publieksprijs. Per seizoen worden er zo'n 35 producties aangemeld. Dat betekent nog niet dat ze genomineerd zijn. Er zijn verschillende rondes die ze moeten doorlopen. De eerste ronde bestaat uit speciale stemavonden in het land. Dan geeft het publiek de voorstelling een cijfer dat ligt tussen de 1 en de 10. Per voorstelling vinden twee stemavonden plaats. Waardeert het publiek een voorstelling gemiddeld met een 8,1 of hoger, dan wordt deze genomineerd. Na nominatie volgt een tweede, online stemronde. De winnaar wordt bepaald aan de hand van het gemiddelde van de cijfers die gegeven zijn tijdens de eerste en de tweede stemronde. De voorstelling met het hoogste gemiddelde wint de prijs.¹⁸

2.2 Nederlandse Toneeljury

Een ander type jury is de Nederlandse Toneeljury. De jurysamenstelling, werkwijze en criteria die gehanteerd worden komt overeen met de meeste landelijke grote prijzen. Met uiteraard hier en daar enkele verschillen. Om hier meer van te weten te komen heb ik contact gezocht met de VSCD. Deze reageerde echter niet op mails en terugbelverzoeken. Daarom heb ik gesproken met Andreas Fleischmann, programmeur en directeur bij Theater de Meervaart. Hij zat in 2010 en 2011 in respectievelijk de VSCD Toneeljury en de jury van Nederlandse Toneel gezeten en was hij vicevoorzitter. In een interview vertelde hij hoe het er achter de schermen aan toegaat.

---

¹⁸ Toneelpublieksprijs.nl, *Spelregels*. 17-10-2013. <http://www.toneelpublieksprijs.nl/over-de-prijs/spelregels>

De Nederlandse Toneeljury is een jury die sinds 2011 in opdracht van de VSCD én het Nederlands Theater Festival de voorstellingen van dat seizoen beoordeelt en uiteindelijk de prijswinnaars benoemt. Vóór deze samenwerking hadden beide organisaties een eigen vakjury. Zo was er de VSCD Toneeljury en de jury van Nederlandse Theater Festival. De reden van deze samenvoeging is dat er anders twee jury's aan het werk zijn met nagenoeg dezelfde agenda en criteria. Volgens Fleischmann zijn deze fundamentele verschillen soms lastig te overbruggen. Zo zegt hij dat er bijvoorbeeld een behoorlijk verschil is tussen het kiezen van de beste voorstelling (VSCD) of de tien beste voorstellingen van dat seizoen (Nederlands Theater Festival). Dat moet nu door één jury worden gedaan. Ook is het onderscheid dat gemaakt werd tussen vlakke vloer en grote zaal (Nederland Theaterfestival) door de samenvoeging met de VSCD Toneeljury verminderd. Deze samengevoegde jury bestaat inmiddels drie jaar en de vraag is hoe lang dit vol te houden is, aangezien die fundamentele verschillen wel eens opspelen. Onder de Nederlandse Toneeljury vallen de Louis d'Or, Theo d'Or, Arlecchino, Colombina en de Prosceniumprijs. De VSCD Mimeprijs heeft zoals eerder vermeld een eigen vakjury die alleen gaat over het uitreiken van de prijs. Hetzelfde geldt voor de jeugdtheater die de Zilveren en Gouden Krekels uitreikt.

Samenstelling

De leden van de Nederlandse Toneeljury worden gevraagd om deel te nemen. Zij zijn voorgesteld door de overige leden van de jury en benaderd door een beleidsmedewerker van de VSCD (Anjoscha Wassenaar) of door de directeur van het Nederlands Theater Festival (Jeffrey Meulman). Deze twee heren zijn als het ware de "productieleiders" van de jury. Zij zorgen ervoor dat er optimaal gecommuniceerd kan worden, alle deadlines behaald worden enzovoorts. Voor ieder jurylid geldt een zittingstermijn van drie jaar. Daarna wordt een nieuw lid geïntroduceerd. Bij de samenstelling wordt gestreefd naar een zo divers mogelijke combinatie van professionals uit het werkveld. Zo kan je er altijd van uitgaan dat de jury bestaat uit één à twee schouwburgdirecteuren, programmeurs (vaak kleinezaal- of vlakkevloertheater), recensenten en dramaturgen. De Nederlandse Toneeljury bestaat uit zeven leden maar het aantal verschilt soms. Belangrijkste criterium is dat er een oneven ledenaantal is.

Een ander belangrijk criterium is dat er altijd een boegbeeld bij de jury wordt geplaatst. Een bij het publiek bekend persoon die voornamelijk gevraagd wordt uit publicitaire overwegingen. Vaak is dit boegbeeld ook de voorzitter. Volgens Fleischmann wordt niet iedereen zomaar voorgedragen voor de jury. Diegene moet goed zijn mening kunnen verkondigen, veel in het werkveld bezig zijn maar ook vanwege zijn functie of vakkennis gewaardeerd worden. Het is niet altijd even makkelijk om leden te vinden. Dit heeft te maken met de tijd die je moet investeren. Als je instemt betekent het toch dat je 30 à 40 voorstellingen meer bezoekt dan je normaal zou doen en zo'n 2 à 3 avonden per week op pad bent. Een ander probleem is dat bijvoorbeeld het vinden van een schouwburgdirecteur die echt

verstand heeft van theater moeilijker is geworden. Volgens Fleischmann zijn het tegenwoordig vaak toch meer managers dan echte theatervakmensen.

Werkwijze

Als de jury eenmaal is samengesteld kan het echte werk beginnen. Er wordt voor de leden een premièrelijst gemaakt en bijgehouden. Al deze voorstellingen voldoen aan de vastgestelde criteria. Het is het prettigst om een voorstelling zo vroeg mogelijk te zien. De voorstelling bezoeken doen de leden vaak alleen en als het even meezit met zijn tweeën. Dit heeft er o.a. mee te maken dat het niet te plannen is om met iedereen tegelijk te gaan. Na elke voorstelling die een jurylid ziet wordt een mailtje rondgestuurd waarin verslag gedaan wordt. Dit kan zo afkeurend zijn dat het jurylid de overige leden afraadt om te gaan kijken omdat het niveau niet hoog genoeg is. Het kan uiteraard ook het tegenovergestelde zijn, waarna iedereen verzocht wordt te gaan kijken omdat dit jurylid de voorstelling wil nomineren. Er wordt vervolgens veel over en weer gemaïld waarin iedereen zijn mening verkondigt. Er zijn per jaar vijf vergaderingen waarin de voorstellingen worden besproken.

Er worden per jaar meer dan 100 voorstellingen geproduceerd, en daarvan wordt een selectie gemaakt aan de hand van enkele criteria. De belangrijkste daarvan zijn het aantal speelbeurten en speelplekken, omdat het publiek de voorstelling in voldoende mate moet kunnen zien. Andreas Fleischmann schat dat je als jurylid zo'n 80% tot 90% van die voorstellingen ziet. Vervolgens is rond februari en maart een longlist gemaakt van personen die kans maken op een nominatie. Ook is er met deze longlist een niveau bepaald voor dat seizoen. Als er daarna nog voorstellingen zijn waarin bepaalde acteurs zo goed spelen dat ze aan dat niveau voldoen of er boven uit steken, worden zij nog toegevoegd aan de longlist, zodat in mei de genomineerden bekend gemaakt kunnen worden. Deze krijgen een telefoontje van de voorzitter of de vicevoorzitter. In juni en juli worden de winnaars bepaald. Het bepalen van deze winnaar is een democratische keuze. De minderheid moet zich bij de meerderheid aansluiten en dat wordt ook zo naar buiten gebracht.

Criteria

Onder de criteria die de jury hanteert vallen o.a. het aantal speelbeurten en speelplekken. Wanneer je daar niet aan voldoet word je niet opgenomen in de premièrelijst. Volgens Fleischmann werkt dit in eerste instantie duidelijke criterium zichzelf soms ook tegen. Zo was er bijvoorbeeld de voorstelling *Richard III* van Toneelgroep Amsterdam in 2010. In de hoofdrol schitterde een zeer sterk spelende Gijs Scholten van Asschat als Richard III. Helaas speelde deze voorstelling alleen in de Stadsschouwburg van Amsterdam en kwam hij dus niet in aanmerking voor een Louis d'Or, terwijl de algemene reacties zeer lovend waren. Fleischmann zegt hierover: *"We zoeken eigenlijk naar een voorstelling die belangwekkend genoeg is. Dat kan de acteur zijn maar soms ook de regie of het decor. De voorstelling of acteur moet onderscheidend zijn van al het andere wat er dat seizoen voorbij is gekomen. (...) De*

reactie van het publiek nemen we soms wel mee in de beslissing maar is zeker geen doorslaggevende factor.” Een ander interessant en lastig criterium is de prijsgeschiedenis van enkele acteurs. Feitelijk zou de prijsgeschiedenis van acteurs niet uit mogen maken. De realiteit is helaas anders en de vraag is of dat verandert. Toch benadrukt Andreas Fleischmann dat het gaat om een indrukwekkende prestatie en niet altijd de beste. Soms gebeurt het dat een acteur boven zichzelf uitstijgt en een rol zo verrassend vertolkt dat hij de prijs krijgt terwijl er een andere acteur is die dat niveau altijd haalt. Dit zijn altijd de gevoelige gesprekken binnen de juryvergaderingen en dat zal ook zo blijven.

Op de vraag wat Andreas Fleischmann zelf van het prijzensysteem vindt, antwoordt hij dat naar zijn mening het hele systeem en presentatie wel wat gemoderniseerd en duidelijker geformuleerd mogen worden. Zo is het nog steeds niet duidelijk of de uitreiking een feestje moet zijn voor acteurs of voor heel Nederland. Prijzen zoals het Gouden Kalf, de Televizerring, en de Musical Awards hebben een betere uitstraling dan de Louis d’Or. Een naamsverandering zou misschien helpen aangezien de gemiddelde twintiger theaterfenomenen als Louis en Theodora Bouwmeester niet meer kent en dat is zonde voor de allure van de prijs.¹⁹

In januari 2012 werd bekend gemaakt dat de Stichting Musical Awards en de Vereniging van Schouwburg- en Concertgebouwdirecties de krachten gaan bundelen. De Musical Awards en de VSCD-theaterprijzen zullen vanaf 2013 tijdens een gezamenlijke gala-avond worden uitgereikt. Hopelijk komt daarmee de wens van Andreas Fleischmann deels uit.

2.3 ITs Ton Lutz Award jury

De ITs Ton Lutz Award wordt uitgereikt op een festival en is een prijs voor jonge en net afgestudeerde regisseurs. Dat vereist een andere manier van jureren. Een festival duurt over het algemeen vrij kort en een jury moet het doen met wat ze te zien krijgt. Om meer inzicht in de werkwijze van dit type jury te krijgen heb ik contact opgenomen met Ben Visser. Hij werkt bij het ITs Festival en is samen met Theu Boermans verantwoordelijk voor de ITs Ton Lutz Award. Het ITs Festival heeft de prijs in eigen beheer en bepaalt de samenstelling van de jury en het prijzengeld. Vroeger werd deze prijs door het Fonds Podiumkunsten gefinancierd en heette de prijs in 2000 en 2001 nog de Podiumkunsten.nl. Wat betreft de ITs Ton Lutz Award worden alleen de regievoorstellingen van de Toneelschool Maastricht en de Theaterschool Amsterdam door de jury bekeken. Deze voorstellingen zijn aangedragen door de artistiek leiders van de betreffende opleidingen. Particuliere regieopleidingen vallen daarbuiten.

---

¹⁹ Fleischmann, A. (Directeur Theater de Meervaart) Nederlandse Toneeljury. Door de Graaf, J., 28-10-2013, Amsterdam

Samenstelling

Theu Boermans en Ben Visser zijn samen verantwoordelijk voor het reilen en zeilen van de jury met Boermans als eindverantwoordelijke. Er wordt elk jaar een nieuwe jury gezocht en samengesteld. Zo wordt voorkomen dat bijvoorbeeld de regisseurs zich aanpassen aan de juryleden omdat ze weten waar diegene van houdt enzovoorts. Ook kan op die manier elk jaar een andere visie aan bod komen op wat een regisseur in zich moet hebben. De jury bestaat uit vijf leden. Daarin zit meestal een programmeur/directeur, dramaturg, regisseur, recensent en een acteur of actrice. Er wordt op gelet dat er diverse visies binnen de jury te vinden zijn, van welke school de juryleden komen en ook de man-vrouw verhouding is belangrijk. Een ander punt is dat er wordt gekeken of er na het winnen van de prijs een doorstroommogelijkheid is. Dus dat een jurylid iets kan betekenen voor de carrière van de winnaar. Ze proberen ook steeds vaker een internationaal georiënteerd jurylid te vinden die vanuit een internationaal perspectief kijkt. Het is aan Ben Visser om een longlist met kandidaten te maken. Die lijst bestaat meestal uit een tiental namen per functie. Uit die longlist maakt Theu Boermans dan een top drie per functie en die worden benaderd. Onder de juryleden wordt een uitnodiging vooral positief ontvangen en als een grote eer gezien. Als eenmaal iedereen is benaderd en heeft toegezegd volgt er een kennismakingsgesprek tussen de juryleden. Daarin worden de 'spelregels' uitgelegd en in dat gesprek wordt onderling de voorzitter bepaald.

Werkwijze

Als de jury eenmaal bekend is krijgen de leden een week voor het festival een boekje toegestuurd met daarin hun voorstellingsschema voor het festival. Na iedere voorstelling (of soms twee) is er een kort juryberaad waarin ze de voorstelling bespreken en bepalen wat ze ervan vinden. In dit tempo gaan ze de hele week door. Halverwege de week volgt er een tussenevaluatie van wat ze tot dan toe hebben gezien en hoe ze de rest van de week verder gaan. Ben Visser is daarbij namens het ITs Festival aanwezig maar luistert alleen. Wanneer er veel onenigheid of een probleem is binnen de jury dan zal dat via Visser aan Theu Boermans gerapporteerd worden. Zo nam de jury afgelopen jaar bijvoorbeeld een uniek besluit door geen regisseurs te nomineren en alleen de winnaar uit te roepen. Dit omdat zij vonden dat wat ze als jury hadden gezien ondermaats was en ze een statement naar de theaterscholen in Nederland wilden maken. Bij dit soort zaken wordt Theu Boermans betrokken en hij zal dan het slotoordeel geven. Met deze stelling van de jury is hij akkoord gegaan. Na de laatste voorstelling wordt meteen een juryrapport geschreven en doorgestuurd aan Ben Visser.

Criteria

De huidige criteria waar de jury zich aan houdt zijn na veel aanpassingen vastgesteld in 2008. Er wordt gekeken naar drie hoofdcriteria: algemeen, artistiek inhoudelijk en vakmatig. Onder het algemene deel valt originaliteit en durf. Zo stelt de jury zich concrete vragen als: *"Hoe verhoudt de regie zich tot*

ensceneringen van andere afstuderende regisseurs? En tegenover het Nederlands theaterveld?" En "Wordt er gespeeld met de wetten van theater? Is er sprake van spanning tussen verwachtingspatronen en het getoonde?" Daarnaast kijken ze ook of de regisseur een behoefte opwekt om meer van zijn werk te zien in de toekomst. De reactie van het publiek speelt geen enkele rol en is zelfs niet eens een gespreksonderwerp binnen de jury. Op artistiek inhoudelijk vlak wordt er gekeken of de regie engagement toont en noodzaak of actualiteit in zich heeft. Dit hoeft overigens niet te betekenen dat het stuk een politiek statement moet bevatten. Ook wordt er gekeken of de visie en eigen interpretatie van de tekst zichtbaar worden in de regie. Voor alle criteria geldt dat het alleen gebaseerd mag worden op wat de jury die week heeft gezien. Eerdere gewonnen prijzen, recensies of getoonde stukken hebben weinig invloed op de uitslag. Als laatste wordt er gekeken naar het vakmatige niveau. Zo wordt er gekeken hoe de algemene en inhoudelijke punten in de encenering zijn verwerkt. Ze kijken of bepaalde uitgangspunten op zichzelf staan of goed zijn verwerkt in de encenering. De samenhang tussen onder andere spel , tekst, decor, muziek, geluid en licht wordt ook beoordeeld. Een andere concrete vraag is *"Hoe verhouden de acteurs zich tot de toneeltekst / het concept / elkaar?"* Er wordt bijvoorbeeld rekening mee gehouden dat een toneeltekst op zich matig kan zijn maar dat de acteurs het heel goed spelen, en dat zou getuigen van een goede spelregie van de betreffende regisseur.²⁰

2.4 Top Naeff Prijs jury

Het laatste type jury dat besproken dient te worden is die van een kunsthogeschool. Daarvoor onderzoeken we de Top Naeff Prijs jury. Al is deze minder representatief voor andere jury's van hogescholen. Deze jury pakt het op sommige vlakken toch wat theaterler aan dan andere jury's, passend bij een instituut als de Theaterschool Amsterdam zou je kunnen zeggen. De Top Naeff Prijs wordt al sinds 1955 uitgereikt. In sommige periodes jaarlijks maar soms ook periodes minder vaak. En zoals eerder vermeld, in enkele periodes niet zoals van 1966 tot 1985 en van 2005 tot 2010. Ik heb een gesprek gehouden met Paul, voorzitter van de vrijwel anonieme Top Naeff Prijs jury. De achternamen van deze jury, en dus ook de genoemde voorzitter zullen dan ook anoniem blijven. In dezelfde samenstelling reiken zij sinds 2010 de Top Naeff Prijs uit.

Samenstelling

De jury werd in 2010 samengesteld door de penningmeester van Stichting Fondsen de Theaterschool, Berend Jan Langenberg. Hij is tevens de contactpersoon voor de juryleden en heeft één keer per jaar met hun een gesprek. Er wordt bij het samenstellen op gelet dat er iemand is die de school kent en het liefst daar doceert, een oud-student, en iemand van buitenaf. Zo is Paul alumnus van de

---

²⁰ Visser, B. ITs Ton Lutz Award Jury. Door de Graaf, J., 5-11-2013, Amsterdam

regieopleiding, Marijn een journalist en Jeroen is docent aan de Theaterschool en dramaturg. Voor de jury is er geen officiële zittingstermijn bepaald. Vaak is het wel zo dat een jury in zijn geheel wisselt. Net als alle andere jury's is dit een onbetaalde functie en doen ze dit naast hun dagelijkse bezigheden. De samenstelling wordt niet publiekelijk bekend gemaakt en meestal weten hooguit tien tot vijftien mensen binnen de school wie dat zijn. In hun optiek moet het niet gaan over de jury maar over de winnaar van de prijs.

Criteria

Omdat bij deze jury de werkwijze zo afhangt van hun criteria, worden deze eerst besproken. De Top Naeff Prijs jury kijkt naar wat de student in de afgelopen vier jaar heeft gedaan. De prijs moet dan ook een beloning zijn voor de afgelopen vier jaar. Er wordt gekeken naar een bepaalde "gun-factor", ook al klinkt dat heel erg breed, aangezien het iedereen gegund wordt, maar ook naar wat diegene de afgelopen vier jaar heeft meegemaakt of gepresteerd waardoor diegene opvalt. En er wordt gekeken of diegene het verdient om na die vier jaar eens in het licht te worden gezet. Een goed voorbeeld is de gehele eerste afstudeerlichting van de opleiding Scenografie, die de prijs in 2011 won. Volgens Paul hadden zij als pioniers van de opleiding het pad vrijgemaakt voor de studenten daarna, aangezien zij bij elk project als proefkonijn dienden. Daarom vond de jury dat deze lichting maar ook de opleiding na vier jaar ploeteren en vormen het verdiende om in het licht te worden gezet. De jury ziet de prijs als een ereprijs voor de afgelopen vier jaar. De prijs is voor alle studenten van de Theaterschool met uitzondering van de dansopleidingen omdat zij hun eigen prijs hebben.

Werkwijze

Bij de samenstelling stelde de gehele jury één voorwaarde aan Berend Jan Langeberg; ze wilden het op hun eigen manier doen. Dus geen verplichte vergaderingen en geen verplichte werkwijze. Wat zij graag wilden was de meeste schimmige, of beter gezegd de meest vage, onduidelijkste jury zijn van de theaterwereld. Dit als tegengeluid voor het prijzencircus buiten de school. In hun zoektocht naar een geschikte winnaar luisteren ze niet alleen naar hun eigen mening maar ook naar die van de school en zijn medewerkers. Zo worden de secretariaten gebeld, en niet de artistiek leiders, om te vragen wie er iets bijzonders heeft gedaan en wie het verdient. Maar ze krijgen ook informatie doordat enkele juryleden regelmatig in de school rondlopen en zo vangen ze vaak hier en daar wat op en gaan ze mensen in de gaten houden. In hun ongestructureerde werkwijze zit eigenlijk één vooraf bepaald moment. In april maken zij een shortlist, daarop staat dan degene die ze op het oog hebben of waarvan ze hebben gehoord. Daaruit kiezen zij een winnaar. Er worden geen nominaties bekend gemaakt en de winnaar kan op elk moment gekroond worden, op een diploma-uitreiking maar ook op een alledaagse borrel. En ook dan blijft de Top Naeff Prijs Jury graag anoniem, alhoewel ze vaak wel in de ruimte aanwezig zijn.

Voorzitter Paul: *“De jury hoopt dat de Top Naeff Prijs als een kers op de taart wordt gezien na een studieperiode. De student moet wanneer hij of zij terugdenkt aan de Top Naeff Prijs ook indirect denken aan hopelijk een fijne studietijd. Het draait om de positieve gedachte en herinnering aan de studietijd. Als jury vinden wij dat de wereld na de theaterschool al hard genoeg is en het prijzencircus in die wereld helpt daar ook aan mee, terwijl je het uiteindelijk toch zelf moet doen. Het prijzengeld mag dan ook vrij besteed worden. De winnaar mag zichzelf, nogmaals, belonen voor het harde werken!”*

3. Motieven

Een logische volgende stap in het onderzoek is te kijken naar de initiatiefnemers achter de prijzen. Zij zijn namelijk degenen die de prijzen initiëren en de daar bijhorende jury's samenstellen. Met zijn allen hebben de initiatiefnemers een belangrijk aandeel in hoe het theaterlandschap eruit ziet en in zekere zin ook hoe sommige carrières verlopen van diegenen die zich daarin bevinden, waaronder de prijswinnaars. De deelvraag is als volgt: *“Wat zijn de motieven en achterliggende redenen van de initiatiefnemers?”* Ik ga op zoek naar de achterliggende motieven en redenen van de initiatiefnemers om een bepaalde prijs uit te reiken, maar ook wat ze er zelf mee opschieten. Lastig aan dit gedeelte van het onderzoek is dat wanneer je websites bekijkt er altijd ‘politiek correcte’ omschrijvingen staan vermeld. Bij telefonisch contact wordt er meestal verwezen naar de website en ben ik dus genoodzaakt het voor het grootste gedeelte te doen met de ‘webtekst’ plus een beetje speculeren uiteraard. Kijkend naar de geschiedenis en het heden op het gebied van de initiatiefnemers van toneelprijzen binnen de professionele theatersector zijn deze grofweg in te delen in vier groepen: Theaterorganisaties, (hoge)scholen, (bedrijfs)cultuurfondsen en de overheid.

3.1 Cultuurfondsen

Eerst kijk ik naar de categorie cultuurfondsen die een toneelprijs uitreiken. Dat zijn het BNG Cultuurfonds en het Prins Bernhard Cultuurfonds. Het BNG Cultuurfonds is een mooi en interessant voorbeeld. Zij reiken de BNG Nieuwe Theatermakerprijs uit namens de *Bank Nederlandse Gemeenten*. In dit geval is dus een bank een initiatiefnemer en dat is interessant, want in eerste instantie leg je niet snel een connectie tussen een bank en een toneelprijs. De bank had er bijvoorbeeld ook voor kunnen kiezen alleen een prijs mee te financieren, maar het BNG Cultuurfonds heeft deze prijs in beheer en zoekt dus een jury en bepaalt de prijs. Het BNG Cultuurfonds zegt zelf op de website dat zij door het uitreiken van hun prijs de culturele infrastructuur op lokaal gebied nieuwe impulsen wil geven door in zoveel mogelijk gemeenten jong Nederlands talent te stimuleren bij het realiseren van hun producties. Op zich een mooi streven maar het wordt niet helemaal duidelijk waarom er een prijs aan verbonden moet worden terwijl er al meerdere prijzen zijn die nagenoeg hetzelfde motief hebben en waar zij zich

dus bij hadden kunnen aansluiten. Deze vraag is hen dan ook voorgelegd met als helder antwoord van Mat Meijs, secretaris bij het BNG Cultuurfonds: *“De belangrijkste reden dat wij deze prijs ondersteunen is dat we jong talent (op allerlei gebieden) ondersteunen; dit kun je inderdaad ook op onze website vinden. Naamsbekendheid is geen reden an sich maar wel mooi meegenomen. En meer klanten zal het niet opleveren, maar het draagt wel bij aan het positieve beeld dat klanten/relaties hebben van BNG Bank als een organisatie die ook maatschappelijk verantwoord bezig is: namelijk door via het BNG Cultuurfonds een bijdrage te geven aan het stimuleren van jong talent.”* Hieruit is op te maken dat voor de bank het initiëren van de prijs helpt bij het creëren van een bepaald imago.

3.2 Theaterorganisaties

VSCD

Bij een theaterorganisatie als de VSCD zijn andere motieven van belang. Zij hoeven namelijk geen klanten aan zich te binden of te laten zien dat ze maatschappelijk verantwoord bezig zijn. De VSCD is één van de grotere theaterorganisaties die prijzen in de podiumkunsten uitdeelt. Zij zeggen zich in eerste instantie bewust te richten op de gevestigde acteurs/producenten omdat volgens hen 2/3 van de uitgereikte prijzen al gaat naar beginnende makers of aanstormend talent. Dit is opmerkelijk aangezien de vier grote prijzen van de VSCD, namelijk de Louis d’Or, Theo d’Or, Arlecchino en de Colombina, al bestonden voordat de eerste prijs voor beginnende makers of aanstormend talent uitgereikt werd.

De VSCD heeft met het uitreiken van prijzen een tweeledig doel, zo staat op de website vermeld: *“Het eren van de podiumkunstenaars die met hun prestaties het bestaan van theaters rechtvaardigen”* en *“de betreffende podiumkunsten, -kunstenaars en het vak als geheel bij de media en het publiek te promoten, waardoor meer publiek wordt gegenereerd”*. Belangrijk is dat de prijzen worden gezien als ereprijzen. Zelf zeggen zij hierover: *“VSCD-prijzen zijn allereerst ereprijzen. Een prijs is zo toonaangevend als de statuur van de ingestelde jury en het imago van de uitreikende instantie. Voor het succes van de prijzen dient de VSCD daarom te zorgen voor een toonaangevend imago van de vereniging en een juriesamenstelling van hoog niveau.”*²¹ En ook hier zie je dat het imago van de instantie een belangrijke rol speelt.

Het uitreiken van deze prijs helpt de VSCD serieus genomen te worden als organisatie binnen het theaterveld. Hoe dat in zijn werk gaat is eigenlijk heel simpel en logisch, want het mes snijdt aan twee kanten: het uitreiken van een prijs genereert de nodige publiciteit rondom de winnaar maar natuurlijk ook voor de organisatie die hem uitreikt. Uiteraard heeft de artistieke prestatie de prioriteit maar de

---

²¹ VSCD, *Algemeen beleidsuitgangspunten*, 07-10-2013

naamsbekendheid die de desbetreffende organisatie daarbij vergaart is een fijne bijkomstigheid. Het geeft aan dat deze een goede smaak heeft en een zekere autoriteit. Een speciale commissie beslist, namens een organisatie, wie die prijs wint en daarmee heeft de organisatie dus een bepalende rol in de kunstwereld. Een prijs uitreiken draagt bij aan de status van een culturele instantie.²²

ITs Festival

Waar de VSCD zich vooral richt op de gevestigde acteurs en producenten richt het ITs Festival in Amsterdam zich vooral op het aanstormend talent van de kunsthogescholen. Het ITs Festival hoopt door het uitreiken van de awards nieuwkomers te helpen bij het maken van de overstap naar het professionele werkveld, want ook de beste studenten zullen het moeilijk krijgen wanneer ze eenmaal afgestudeerd zijn. Daarom helpt ITs Festival hen graag de eerste moeilijke tijd te overbruggen. De prijsuitreiking zelf genereert aandacht in de pers en de prijzen dienen als visitekaartje voor de makers. Bovendien bestaan veel prijzen uit speelplekken en/of geld, wat direct bijdraagt aan de werkgelegenheid van de studenten.²³ Hiermee geeft het ITs Festival aan dat het hun vooral gaat om de studenten en het verloop van hun carrière. Toch zou je je kunnen afvragen of een festival waarin je de studenten hun voorstellingen laat spelen zonder een prijs daaraan te verbinden niet voldoende is. Daar zullen dan alsnog veel mensen op afkomen. Deze vraag is voorgelegd aan Ben Visser en hij legt uit dat de reden dat zo'n prijs toch van belang is en wordt uitgereikt te maken heeft met de lange termijn gedachte, iets waar het ITs Festival zich steeds meer om bekommert. Door de prijs uit te reiken laat je ook de mensen die niet naar ITs Festival zijn geweest weten dat de maker genoeg kwaliteiten in huis heeft om een goede voorstelling te maken. En ook de genomineerden hebben daar profijt van.

3.3 Hogescholen

De kunsthogescholen in Nederland hebben nagenoeg hetzelfde standpunt als het ITs Festival. Dit heeft ermee te maken dat ze zich ook richten op jonge talentvolle makers die zij willen helpen bij het maken van de overstap van school naar het werkveld. Zo zegt Rien van der Vleuten, algemeen directeur van Fontys Hogeschool voor de Kunsten (Jacques de Leeuw Prijs) het volgende hierover: *"Het stimuleren van talentontwikkeling is feitelijk de opdracht van elke school of opleiding. Stimuleren doe je vooral door ruimte te geven en mogelijkheden te creëren; tijdens de opleiding maar ook daarna. De brug van opleiding naar werk in de kunsten heeft met de bezuinigingen op het cultuurbudget lelijke schade opgelopen. Jong startende kunstenaars zijn kind van de rekening. Juist daarom is het belangrijk dat er mensen en organisaties zijn die over de brug komen om een steun in de rug te geven aan jong*

---

²² Dinjens, M., 'Kunstprijzen verhogen ook status van bedrijf', *De Volkskrant*, 28 november 2007

²³ ITs, *ITs jaarverslag 2012*, 07-09-2013,

<http://www.itsfestivalamsterdam.com/media/files/itsjaarverslag12losdef.pdf>

talent om een start te kunnen maken."²⁴ Van der Vleutens achterliggende motief is duidelijk: als school heb je de taak je studenten te stimuleren op welke manier dan ook.

Ook aan de Theaterschool Amsterdam is de vraag voorgelegd wat hun achterliggende motief is om de prijs na zoveel jaar nog uit te reiken en wat dat voor hun oplevert. Penningmeester van Stichting Fondsen de Theaterschool Berend Jan Langenberg reageerde als volgt: *"Wij beheren dit Top Naeff Prijs Fonds in feite in opdracht van Top Naeff zelf, die toen zij in 1953 overleed een som geld naliet om daarvan, zo mogelijk jaarlijks, een prijs uit te reiken aan de -naar het oordeel van een jury- meest opvallende eindexamenleerling van de Toneelschool, nu Theaterschool (...) De school wijst als het ware aan welke leerling/prestatie voor haar exemplarisch is voor het niveau/de kwaliteit die ze wil afleveren. En tevens geeft de school de leerling een steuntje in de rug voor de eerste stappen op de komende artistieke loopbaan, als tegenprestatie voor de trots die de school ontleent aan die student, zou je kunnen zeggen."*

3.4 Overheidsinstanties

De overheid is over het algemeen niet zo bezig met het uitreiken van prijzen. En al helemaal niet op een specifiek gebied. Wat opvalt is dat wanneer een overheidsinstantie een prijs uitreikt ze vaak kiezen voor een allesomvattende prijs of een die in ieder geval meer disciplines bevat. Zo heeft het Amsterdams Fonds voor de Kunst in 2002 maar liefst achttien prijzen samengevoegd tot één grote prijs voor cultuur, de Amsterdamprijs voor de Kunst.

Een ander goed voorbeeld daarvan is de Johannes Vermeerprijs, ook wel de 'staatsprijs voor de kunsten' genoemd. Deze prijs is in 2008 ingesteld door de toenmalige minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Ronald Plasterk, om uitzonderlijk talent te eren en verder te stimuleren. De prijs wordt nog steeds door het ministerie van OCW bekostigd en georganiseerd door De Boekmanstichting, die ook verantwoordelijk is voor de jury. De prijs wordt aan een kunstenaar -uit alle mogelijke kunst disciplines- uitgereikt en dat kan dus ook een persoon uit de theaterwereld zijn. Winnaars waren onder meer operaregisseur en theatermaker Pierre Audi (2009), film -en theatermaker en beeldend kunstenaar Alex van Warmerdam (2010), fotograaf Erwin Olaf (2011) en architect Rem Koolhaas (2013). Met de prijs is een bedrag van €100.000,- gemoeid, te besteden aan een volgend project.

Het landelijke Fonds Podiumkunsten doet niet aan theaterprijzen maar reikt alleen twee prijzen uit aan musici. Op de vraag waarom ze specifiek voor muziek kiezen is hun verklaring als volgt: *"Het prijzenlandschap voor de podiumkunsten in Nederland is misschien wel onoverzichtelijk. Zo worden de*

---

²⁴ Vleuten, R. van der (n.d.). Pol, M. van der. In *Tien jaar Jacques de Leeuwprijs*. http://www.fontyshogeschoolvoordekunsten.nl/Libraries/Documenten_FHK_Projecten/10jaar_Jacques-de-leeuwprijs.sflb.ashx

theaterprijzen beheerd door de branche-organisatie VSCD en de Edisons door een aparte stichting, gefinancierd door de platenindustrie. Enige logica is er misschien ook niet. Een en ander is historisch zo gegroeid'' aldus Nico Schaafsma, secretaris muziek bij het Fonds Podiumkunsten. Een echte duidelijke verklaring blijft dus achterwege. Maar je kan hier wel uit opmaken dat de overheid inspringt op gebieden waar geen prijzen worden uitgereikt maar waar het wel nodig is.

4. Het effect van de ITs Ton Lutz Award

In dit hoofdstuk staat de volgende deelvraag centraal: "Wat zijn de effecten van het winnen van de ITs Ton Lutz Award?" Aan de hand van drie interviews worden de effecten besproken van het winnen van een ITs Ton Lutz Awards. Helaas zijn het te weinig interviews om algemene conclusies te trekken, maar het geeft wel weer wat de effecten kunnen zijn op de carrière van een prijswinnaar. Ook horen we hun mening over de ITs Ton Lutz Award en hun mening over het prijzenlandschap in Nederland. Alle geïnterviewden zijn nagenoeg dezelfde vragen gesteld zodat de antwoorden goed te vergelijken zijn. De geïnterviewden zijn Suzan Boogaardt, Christiaan Mooij en Joachim Robbrecht. Alle interviews zijn in het geheel uitgetypt en toegevoegd als bijlage.

Suzan Boogaardt (1974) volgde in schooljaar 1995-1996 de vooropleiding Theater aan de Hogeschool voor de Kunsten in Utrecht en vervolgens van 1996 tot 2000 de Mime Opleiding aan de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten. Met haar afstudeervoorstelling 'Yvonne' won zij de prijs in 2000 en daarmee is zij de eerste prijswinnaar van de ITs Ton Lutz Award, die toentertijd nog Podiumkunsten.nl heette omdat het Fonds Podiumkunsten de prijs in beheer had. Ook won ze in dat jaar de Stimuleringsprijs van het Prins Bernhard Cultuurfonds. Boogaardt richtte in 2001 samen met oud-klasgenoot Bianca van der Schoot hun eigen gezelschap Boogaardt/VanderSchoot op.²⁵ Tegenwoordig maakt ze nog steeds theater en dan voornamelijk met Boogaardt/VanderSchoot. Sinds 2013 zijn zowel Suzan Boogaardt als Bianca van der Schoot officieel lid van de artistieke kern van Theatergroep Oostpool en dit houdt in dat zij ook producties maken onder de vlag van Oostpool.

Christiaan Mooij (1973) won de prijs in 2002 en is daarmee de derde winnaar van de ITs Ton Lutz Award. Voordat hij de regieopleiding aan de Theaterschool in Amsterdam in 2002 afrondde studeerde hij aan de Toneelacademie in Maastricht ('94 – '95) en Docent Drama aan de Hogeschool voor de Kunsten in Arnhem ('95 – '98). Direct na het winnen van de prijs richtte hij met enkele schoolvrienden het theatergezelschap *Annette Speelt* op, waar hij tot 2005 aan verbonden zou blijven. Zijn huidige werk richt zich op drie pijlers. Hij regisseert voorstellingen deels in opdracht en deels op eigen initiatief. Daarnaast is hij vaak als adviseur betrokken bij verschillende instellingen, zoals theater de Meervaart. Hij adviseert dan bij het vormen van een artistieke visie en helpt hen het beleid uitzetten. Als derde heeft hij nog activiteiten op het gebied van lesgeven en coaching. Buiten dat alles is hij jaarlijks jurylid

Figuur 3

²⁵ www.bvds.nu, *Suzan Boogaardt Biografie*, 25-11-2013, <http://bvds.nu/suzan-boogaardt/>

voor de ITs Paradeparel. De ITs Paradeparel gaat naar de voorstelling die naar het oordeel van de jury een plek op de Parade verdient.

Figuur 2

Joachim Robbrecht (1979) is een Belgische regisseur en theatermaker. Hij studeerde aan de regieopleiding van de Theaterschool in Amsterdam en won in 2006 met zijn afstudeervoorstelling 'Adam in ballingschap' de ITs Ton Lutz Award. Na zijn opleiding begon Robbrecht bij Gasthuis/Frascati Producties aan een serie voorstellingen over de 'zotte zoektocht naar wortels'.²⁶ Nu zeven jaar later heeft hij inmiddels ook de Charlotte Köhlerprijs gewonnen (2011), een aanmoedigingsprijs van het Prins Bernhard Cultuurfonds, en is hij schrijver, regisseur en acteur. Hij maakt en schrijft voorstellingen voor Theatergroep Oostpool, NT Gent en Dood Paard, of hij initieert eigen voorstellingen.

4.1 Stimulering vanuit de opleiding

De ITs Ton Lutz Award is voor afstuderende regie-studenten dé prijs om te winnen en fijn om op zak te hebben wanneer je het werkveld betreedt. Vroeger, zo blijkt uit de antwoorden, werd de prijs die toen nog Podiumkunsten.nl heette, niet op het ITs Festival maar apart uitgereikt. De drie winnaars zijn het er over eens dat er destijds vanuit de opleiding niet zo sterk gehamerd werd op het nut van het winnen van de prijs. Wel groeide de gretigheid van de studenten om de prijs te winnen. Dat gebeurde eigenlijk pas na het winnen van Mooij in 2002, aangezien toen ook de naam veranderde in de ITs Ton Lutz Award. Voor die tijd werd er niet echt gesproken over het winnen van de prijs en had het nog niet zoveel aanzien. Suzan Boogaardt stelt zelfs dat als ze toen had mogen kiezen tussen het winnen van de Top Naeff Prijs of de ITs Ton Lutz Award, ze voor de eerstgenoemde prijs had gekozen. Met name om het aanzien en om het feit dat deze al bekender was. Hoe het leefde onder de studenten in 2006 licht Robbrecht mooi toe: *"Er was wel een soort van gretigheid en verlangen vanuit de studenten om de prijs te winnen. Niet alleen omdat er een groot geldbedrag aan verbonden was maar ook door de status en prestige die het opleverde als je die prijs won. En de zekerheid dat wanneer je hem wint je verder in het veld komt. En altijd de vrees dat de winnaar dit jaar misschien iemand uit Maastricht zou zijn."* Dit laatste verwijst uiteraard naar het feit dat er alleen regiestudenten van de Toneelacademie in Maastricht en de Theaterschool in Amsterdam meedingen naar de prijs. Een gezonde rivaliteit tussen de twee hogescholen.

4.2 Inhoud van de prijs

De samenstelling van de prijs is sterk veranderd zo blijkt uit de interviews. Zo won Suzan Boogaardt in

---

²⁶ De Nieuwe Toneelbibliotheek, *Joachim Robbrecht Biografie*, 24-11-2013
http://www.denieuwetoneelbibliotheek.nl/joachim_robbrecht

2000 nog een bedrag van €10.000,- en bleek Joachim Robbrecht zes jaar later nog maar een bedrag van €4.000,- te ontvangen. En alle drie hebben zij het geld direct besteed aan hun eerstvolgende productie. Op het gebied van begeleiding, wat ook een onderdeel van de prijs was, zitten kleine verschillen. Zo kreeg Boogaardt een coach vanuit het Fonds Podiumkunsten die over haar schouder meekeek en aan wie ze vragen kon stellen. Mooij vertelde in het interview dat er sprake was van artistieke begeleiding. Bij Robbrecht is de begeleiding omgevormd tot een cheque die je de mogelijkheid geeft om verschillende cursussen en workshops te volgen bij het bedrijf Cultuur-Ondernemen om je binnen het professionele werkveld beter te kunnen bewegen.

4.3 Emotionele reacties

Opvallend is dat alle drie de winnaars van tevoren niet het gevoel hadden dat zij de kans maakten om die prijs te winnen en daar pas achter kwamen nadat ze waren gebeld door de organisatie. En allen waren uiteraard erg blij met het winnen van de prijs. Vooral omdat het flink wat aandacht op hen vestigde wat ze goed konden gebruiken. Christiaan Mooij: *“Ik was echt heel erg blij. Het was voor mij vooral een ontzettende ontlading. En het was gelijk een mooi platform, omdat ik al bezig was met ‘Annette Speelt’, dus dat was een mooi moment om dat meteen te noemen. Het was een mooie springplank.”*

4.4 Invloed op artistieke kwaliteit

Om dit uit te zoeken heb ik vragen gesteld over verschillende, mogelijke invloeden op het artistieke proces. Zo heb ik gevraagd naar de groei van hun zelfvertrouwen na het winnen van de prijs. Met name door de bevestiging van de kwaliteit van hun artistieke werk die de prijs gaf steeg hun zelfvertrouwen. Zo zegt Christiaan Mooij daarover: *“De prijs is natuurlijk een bevestiging. Doordat ik die prijs won voor Hamlet, kreeg ik wel de bevestiging dat ik ook de grote stukken aankon.”* De prijs laat hen dus vooral in zichzelf geloven, wat op allerlei manieren voordeel heeft zoals bijvoorbeeld in de communicatie met acteurs. Robbrecht merkte dat door het winnen van de prijs als het ware zijn artistieke batterij weer werd opgeladen. Ook de motivatie krijgt dus een boost en daarmee het enthousiasme en de energie van de regisseur voor zijn werk. Bij de directe vraag wat de invloed op de artistieke kwaliteit is, maakt Suzan Boogaardt wel een kritische kanttekening. *“Natuurlijk heeft het een stimulerend effect maar uiteindelijk moet je het zelf doen en ik had het met mijn talent via andere kanalen of wegen ook wel bereikt. Want ik had bijvoorbeeld al bij Monique Merckx wat dingen gedaan en dat ik een duo was met Bianca was ook vernieuwend, dus vandaar.”* Op de vraag hoe acteurs erop reageren, of die misschien anders naar hen kijken en anders communiceren, reageren de drie nogal laconiek. Ze geven aan dat acteurs vaak van de winst maar doen daardoor niet anders en er wordt niet opeens een artistiek genie verwacht. Althans dat was in die tijd niet het geval.

4.5 Invloed op financiële situatie

Dit effect is lastig te onderzoeken omdat je moeilijk kan onderscheiden wat wel of niet direct het gevolg is van de prijs. De meeste invloed op de financiële situatie heeft natuurlijk het prijzengeld, dat ze allemaal direct in hun eerstvolgende productie hebben gestoken. Nieuwe geldstromen door direct op de prijs volgend werk of gehonoreerde aanvragen direct na het winnen van de prijs zijn er niet, mede omdat de drie winnaars al klussen hadden voor het seizoen daarop. Suzan Boogaardt en Christiaan Mooij gingen zoals eerder genoemd direct aan de slag met hun nieuwe theatergroep en dat was ook hun hoofdactiviteit. Joachim Robbrecht dook meteen zijn traject in met het Gasthuis. Wel hielp het om de gesprekken met programmeurs en subsidiënten vlotter te laten verlopen en de voorstellingen beter te verkopen. Dus indirect kun je stellen dat de prijs zeker een positieve invloed heeft op hun financiële situatie. Ook hier heeft Suzan Boogaardt een mooie toelichting op: *“Ik wilde na het winnen van de prijs een voorstelling maken met Bianca van der Schoot. Dus gingen we geld aanvragen bij het Fonds Podiumkunsten. Ergens voelde het alsof we een streepje voor hadden door die prijs en het praat een stuk makkelijker. (...) Dan heb je ook nog een financieel voordeel, want waar geld aanwezig is groeit ook geld. Je bent aantrekkelijker omdat je zelf al geld meebrengt en daardoor hoeven andere fondsen of organisaties niet het volle bedrag te honoreren. Kortom, geld doet geld groeien.”*

4.6 Duur van het effect

De drie geïnterviewden is ook gevraagd hoelang het effect van de prijs naar hun idee doorwerkt op hun carrière en dagelijkse leven. In het antwoord zijn ze aardig eensgezind. Het directe effect, en daarmee bedoelen ze dat de prijs onderwerp van een gesprek is of wordt gebruikt in de marketing en publiciteit, schatten ze tussen de twee en drie jaar. Robbrecht zegt hierover: *“Ik denk eigenlijk dat het na twee tot drie jaar klaar is. Tot dan kan je het nog met goed fatsoen op je flyer zetten of zeggen dat je hem hebt gewonnen.”* Toch kan het op lange termijn ook nog van belang zijn volgens Christiaan Mooij: *“Ik kom nog steeds mensen tegen die tegen mij zeggen dat ik hem gewonnen heb. Dus het is wel iets dat bij anderen blijft hangen terwijl het bij mij al weer minder wordt.”* Dit heeft volgens Suzan Boogaardt vooral te maken met de exposure die de prijs inmiddels heeft, waardoor de winnaars van vroeger er nog steeds enigszins profijt van kunnen hebben.

4.7 Nadelen / gemist

Een prijs winnen heeft veel voordelen maar brengt ook hier en daar nadelen met zich mee, al heeft niet iedereen daar iets van gemerkt. Zo vindt Christiaan Mooij dat het winnen van de prijs je in een bepaalde richting duwt. Mensen hebben een bepaald beeld en verwachting van je wanneer je die prijs hebt gewonnen en verwachten dat je daarin ook verder gaat. Zo is het hem overkomen dat hij een hele slechte recensie kreeg omdat hij iets nieuws probeerde en daarmee niet aan de verwachtingen voldeed. Maar over het algemeen is de prijs juist een duwtje in de rug en brengt het een flinke 'exposure' met zich mee, die alleen maar voordelen kan opleveren. Toch hebben ze het één en ander gemist bij de prijs. Bij Joachim Robbrecht en Christiaan Mooij levert dat tegenstrijdige antwoorden op. Toen Mooij in 2002 de prijs won, lag de aandacht vooral op de artistieke ondersteuning en miste hij zakelijke en productionele adviezen bij de prijs. In de vijf jaar daarna hebben ze daar blijkbaar iets aan veranderd in de vorm van cursussen wat weer leidt tot een nieuw bezwaar. Robbrecht zegt daarover: *"Alleen met die cursussen kon ik toen niet echt iets, als regisseur dan. Ik was net van school en had niet echt de behoefte om weer te 'studeren'. Het ging ook heel erg over ondernemerschap. Maar ik was wel blij dat ik gedwongen werd om daarover na te denken en dat ik werd uitgenodigd bij die instantie waar ik dan wel contacten aan heb over gehouden."* In die zin zag hij het toch als een goede ontwikkeling.

4.8 Invloed op carrière

Op de vraag of de prijs invloed op hun carrière heeft gehad en of hun loopbaan anders was verlopen wanneer ze de prijs niet hadden gewonnen reageren ze ze allemaal wat terughoudend met alleen 'ja' als antwoord. Maar ook geloven ze er alledrie in dat ze via andere wegen ook wel het punt waar ze nu staan zouden hebben bereikt. Daar was hun talent groot genoeg voor. De prijs heeft de weg ernaartoe in ieder geval makkelijker gemaakt. Joachim Robbrecht voegt een kleine nuance aan zijn antwoord toe. Hij merkt terecht op dat er tegenwoordig, maar ook al in zijn jaar (2006), veel prijzen zijn dus iedereen kan in feite een prijs winnen volgens hem. Dat vindt hij goed maar je moet wel kijken in hoeverre het talent nog meespeelt in de uiteindelijke benoeming van de winnaars van de prijzen.. Het hangt dus af van de balans van het aanzien van de prijs en het talent van de winnaar in hoeverre zo'n prijs een bepaald effect uitoefent op je carrière.

4.9 Mening over het prijzenlandschap in Nederland

Ook vroeg ik hen naar hun mening over het huidige prijzenlandschap in Nederland en welke soort prijzen wellicht afgeschaft of veranderd moeten worden. Daar hadden ze allemaal zo hun eigen visie op. Zo vindt Suzan Boogaerdt dat de prijzen van de VSCD en dan met name de Louis d'Or en de Theo

d'Or, redelijk oubollig en achterhaald zijn. Met oubollig doelt ze op de manier waarop er bij deze twee prijzen gedacht wordt over de vraag wat theater is en wat niet. Volgens haar mogen die grenzen wel opgerekt worden. Ze zou het liefst zien dat er eerst wordt gekeken naar de prestatie van een bepaald persoon en vervolgens naar het repertoire. Nu gebeurt dat andersom waardoor bepaalde acteurs er per definitie al buiten vallen. Joachim Robbrecht heeft een kritische noot bij de invloed van de jury. Zo vindt hij dat het bij sommige prijzen teveel afhangt van de personen die in de jury zitten waardoor er soms mensen niet winnen die logischerwijs wel hadden moeten winnen. Ook vindt hij het een vereiste dat een prijs een landelijke exposure heeft, anders schiet je er niets mee op. Hij heeft zelfs een ideale formule bedacht voor een prijs bestaande uit drie onderdelen: een klein geldbedrag, iets anders naar keuze dan geld -dit kan van alles zijn- en grote exposure. Christiaan Mooij zou graag zien dat de uitreiking van de Louis d'Or en de Theo d'Or gepresenteerd wordt als een feestje voor het theater waarin het hele theaterseizoen nog eens wordt besproken en dan de leukste en beste voorstellingen geëerd worden met een prijs. Het 'kneuterige' imago van deze avond mag wel eens opgepoetst worden, vindt hij.

Behalve kritiek waren er ook lovende woorden over sommige prijzen. Zo vindt Christiaan Mooij de *Paul Steenbergenpenning* een mooie prijs met een mooie traditie die zeker in ere gehouden mag worden. Suzan Boogaardt prijst ook de *Prosceniumprijs* omdat die ook wordt uitgereikt aan mensen achter de schermen. Verder is ze blij met de invoering van een publieksjury waardoor de stem van het publiek eens wordt gehoord. En Joachim Robbrecht benadrukt dat er misschien iets te veel prijzen zijn maar dat daardoor wel iedereen een kans krijgt.

5. Het effect van de Top Naeff Prijs

Net als in het vorige hoofdstuk staat vrijwel dezelfde deelvraag centraal: *“Wat zijn de effecten van het winnen van de Top Naeff Prijs?”* Aan de hand van helaas maar twee interviews worden de effecten besproken van het winnen van een prijs. Ook hier geldt dat het te weinig interviews zijn om algehele conclusies te kunnen trekken. De reden dat er hier maar twee oud-winnaars zijn geïnterviewd heeft deels te maken met het feit dat tussen 2005 en 2010 deze prijs niet is uitgereikt. Verder waren de winnaars van 2003 (Boukje Schweigmann), 2005 (Susanne Kennedy) en 2010 (Øystein Johansen) druk bezig met hun nieuwe producties of wonen niet meer in Nederland. De klassen die wonnen in 2001 (regie) en in 2011 (scenografie) heb ik niet benaderd omdat ik op zoek was naar individuele winnaars. Ondanks dat geven de interviews van Eva Mathijssen (2002) en Dionne Verwey (2012) toch weer wat het effect is en wat hun mening is over deze mysterieuze prijs en het prijzenlandschap. Beide geïnterviewden zijn nagenoeg dezelfde vragen gesteld zodat de antwoorden goed te vergelijken zijn. Beide interviews zijn in het geheel uitgetypt en zijn te vinden als bijlage.

Eva Mathijssen (1977) won de Top Naeff Prijs in 2002 toen zij afstudeerde aan de Amsterdamse Toneel & Kleinkunst Academie (ATKA) voor onder andere haar schrijftalent. Ze schreef in dat jaar ook de afstudeervoorstelling van haar klas. De jury roemde haar ‘acteerkwaliteit in combinatie met een grote verscheidenheid aan zeer speelbare stukken’.²⁷ Tegenwoordig geeft ze les aan de eerstejaars en de tweedejaars van de ATKA op de Theaterschool. Ook schrijft ze dagelijks aan

Figuur 5

(nieuwe) toneelstukken, regisseert ze en oriënteert ze zich wat betreft schrijven op muziektheater en jeugdtheater.

Dionne Verwey (1983) kreeg de Top Naeff Prijs uitgereikt in 2012. In datzelfde jaar studeerde ze af aan de Mime Opleiding van de Theaterschool. De jury complimenteerde haar ‘ondernemingslust, creativiteit en moed’ en hoopte *“dat met de “Stand-Up-Mime” van Dionne het Nederlandse theaterlandschap er een nieuwe authentieke stem bij krijgt.”*²⁸ Direct na het winnen van de Top Naeff Prijs speelde ze in de voorstelling *Rampentraining voor Stewardessen* van mimegezelschap *Golden Palace*. Ze maakt nog steeds deel uit van dit gezelschap en reist Nederland door met de nieuwe voorstelling *Death By Powerpoint*. Daarnaast is ze artistiek leider bij een project in Almere dat jongeren helpt aan een startkwalificatie door middel van theater.

²⁷ www.eva-k.nl, *Schrijven*, 25-11-2013 <http://www.eva-k.nl/schrijven>

²⁸ www.ahk.nl, *Nieuws en agenda: archief*, 28-11-2013

<http://www.ahk.nl/theaterschool/actueel/nieuws/bericht/titel/dionne-verwey-wint-top-naeff-prijs-2012/>

Ook speelt ze nog regelmatig haar afstudeervoorstelling 'MAN'.

5.1 Stimulering vanuit de opleiding

Op de vraag of ze de prijs kende geeft Dionne Verwey te kennen dat ze in al die jaren nog nooit van de prijs had gehoord en dat het daarom geen streven was om de Top Naeff Prijs te winnen. Achteraf bleken haar klasgenoten de prijs wel vaag te kennen. Binnen haar klas maar ook de gehele Mime Opleiding werd niet over de prijs gesproken en was de vraag wie hem zou winnen dan ook geen onderwerp. Eva Mathijssen kijkt er heel anders op terug. In haar tijd was de prijs wel degelijk bekend. Binnen haar jaar was er een 'nonchalante en gekscherende' houding tegenover de prijs. Dit had mede te maken met het feit dat de prijs niet elk jaar werd uitgereikt en dus rekenden studenten er van tevoren niet op. De andere reden had te maken met eerdere winnaars. *"Ik wist dat de prijs bestond. Er werd altijd een beetje gekscherend over gedaan, want Carice van Houten had hem een jaar ervoor gewonnen en die is natuurlijk briljant, maar ook Jette van der Meij die in 'Goede Tijden Slechte Tijden' speelde. Dus ik vroeg me af wat is dat dan voor prijs?"* aldus Eva Mathijssen.

5.2 Inhoud van de prijs

Zowel bij Eva Mathijssen als bij Dionne Verwey bestond de prijs uit een beeldje en een geldbedrag. Mathijssen kreeg daarnaast ook nog een roman die ooit geschreven was door Top Naeff. Een niet al te goed boek volgens Mathijssen, al heeft ze het wel bewaard. In tegenstelling tot de ITs Ton Lutz Award is het prijzengeld wel gestegen, wat op zich opmerkelijk te noemen is, aangezien het geld dat Top Naeff achterliet langzaam op zou moeten beginnen te raken. Zo kreeg Eva Mathijssen destijds een bedrag van €50,- terwijl Verwey €750,- kreeg. De verklaring hiervoor is dat in 2010 Stichting Emma Morel Fonds de nalatenschap kreeg van de schoondochter van actrice Emma Morel (1883-1957). Zo vermeldde het Bestuur van Stichting Fondsen de Theaterschool op de website: *"Het testament vroeg besteding van de rente van het fonds aan een prijs jaarlijks uit te reiken aan de beste leerling(e) van de eindexamenklas van de Toneelschool. Het bestuur heeft besloten de gelden te gebruiken ter ondersteuning van de reeds bestaande prijs met hetzelfde doel, namelijk de Top Naeff Prijs, die vanaf 2012 dus als ondertitel heeft 'mede mogelijk gemaakt door het Emma Morel Fonds'."*²⁹

5.3 Emotionele reacties

Dionne Verwey vertelt daarover: *"Ik was heel erg blij, alleen wist ik niet hoe blij ik moest zijn, omdat ik niet wist wat voor prijs het was. Achteraf heb ik het even opgezocht en gekeken wie hem allemaal gewonnen hadden en toen pas besepte ik het 'gewicht' van die prijs."* Eva Mathijssen voelde zich vooral heel dankbaar nadat ze de prijs in ontvangst had genomen. Ze ging er eigenlijk vanuit dat

---

²⁹ www.ahk.nl, *Fondsen de Theaterschool*, 28-11-13.

<http://www.ahk.nl/theaterschool/de-theaterschool/fondsen/emma-morel-fonds/>

medeklasgenoot Wende Snijders de prijs zou winnen en had het daarom helemaal niet verwacht.

5.4 Invloed op artistieke kwaliteit

Dit is een belangrijke vraag voor wat betreft het 'effect' van de Top Naeff Prijs. Hier zijn de winnaars het erover eens dat met name de bevestiging een rol speelt bij het effect. Dionne Verwey ervaart die invloed in mindere mate en noemt het eerder iets dat onbewust meespeelt. Eva Mathijssen ervaart het iets duidelijker en vertelt dan ook: *"Ja, die is zeker gestegen (artistieke niveau). En dat heeft vooral te maken met de bevestiging die je krijgt, waar je zelfverzekerder van wordt. Je weet daardoor dat je goed werk maakt."* Vervolgens werd hen de vraag gesteld waaraan ze dat precies merkten tijdens het maken van hun eerstvolgende eigen productie. Voor Verwey was die vraag moeilijk te beantwoorden aangezien ze daarna meteen aan het werk ging bij *Golden Palace*. Ze beschrijft wat ze voelde toen ze de prijs op zak had. *"Trots was ik zeker, maar niet per sé zelfverzekerder en dat kwam omdat ik dacht: nu moet het gebeuren. Maar het gaf alleen een beetje druk omdat de prijs eigenlijk niet zo groot was."* Een tegenstelde reactie volgt van Mathijssen, die door de prijs een stuk zelfverzekerder het werkveld inging. Ze legt uit: *"Het werkte bij mij eigenlijk precies andersom, want in mijn eerste productie na de prijsuitreiking dacht ik: ja, maar ik heb wel die prijs gewonnen, dus het zal wel kloppen. Dat was niet arrogant bedoeld. Dat gevoel had ik daarvoor niet. Ik voelde me zelfverzekerder."*

5.5 Invloed op financiële situatie

Beiden dames vonden dit een lastige vraag om te beantwoorden. Het geldbedrag dat aan de prijs verbonden was heeft (zeker in het geval van Eva Mathijssen) niet veel bijgedragen aan hun financiële situatie. Wel stelt Mathijssen dat ze van het geld dat ze verdiende met werk dat ze naar aanleiding van het winnen van de prijs direct daarna kreeg, zeker goed heeft kunnen leven. Voor Dionne Verwey was het effect kleinschaliger. Het prijzengeld dat ze kreeg heeft ze besteed aan een welverdiende vakantie, aangezien er bij de prijs duidelijk stond vermeld dat ze zichzelf nog één keer moest verwennen. Ze merkt dat vooral werkgevers en anderen in haar omgeving de prijs gebruiken. Zo gebruikt *Golden Palace* het in de marketing en vermelden andere werkgevers, met wie ze projecten doet, het in hun aanvragen. Daar heeft de Top Naeff Prijs een (zij het marginale) invloed.

5.6 Duur van het effect

Ze geven allebei aan dat het effect niet heel lang duurt. Al is het bij Dionne nog lastig te zeggen omdat zij hem pas anderhalf jaar geleden heeft gewonnen. Ook zegt ze dat ze in die anderhalf jaar vooral bezig is geweest met het spelen bij *Golden Palace* en dus weinig gebruik heeft gemaakt van de prijs. Eva denkt dat de prijs het net geen twee seizoenen volhoudt: *"Je studeert af en dan ga je nog mee in de energie en de stroom waarin je terecht komt. Je bent vooral aan het maken en dat hou je vol zolang er opdrachten blijven komen. Totdat je ergens blijft hangen en mensen je daaraan koppelen. (...) Ik merkte dat op een gegeven moment de glans eraf is al wordt het natuurlijk nog altijd*

in boekjes genoemd.”

5.7 Nadelen / Gemist

Wat Eva Mathijssen vooral miste bij het winnen van de prijs was het contact met de jury. Zo zegt ze hierover: *“Wat ze bijvoorbeeld bij de Musical Awards organiseren, is dat de genomineerden gaan eten met elkaar. Daardoor is er even heel veel warmte. Ik had het heel gaaf gevonden als je dan even een kopje koffie had kunnen drinken met de jury. Zodat je even meer van ze hoort dan alleen de acht zinnen uit het jury rapport. Dat je vragen kan stellen en dat de prijs niet alleen het duwtje is.”* Dionne miste vooral de aandacht rondom de prijs, zeker omdat het één van de eerste prijzen van Nederland is. Ze vindt het ook jammer dat er geen traject aan de prijs is verbonden waardoor je optimaal gebruik kunt maken van de prijs en de uitstraling van de school. Volgens Mathijssen zou dit ook de kwaliteit van de prijs verbeteren en zou de school daarmee een signaal afgeven dat ze de Top Naeff Prijs belangrijk vinden.

5.8 Invloed op carrière

Interessant is om te kijken in hoeverre de Top Naeff Prijs heeft bijgedragen aan de loopbaan van beide winnaars. Hun is dan ook de vraag gesteld of hun carrière anders was verlopen wanneer ze de prijs niet hadden gewonnen. Eva Mathijssen stelt dat de prijs een grote invloed heeft gehad op haar loopbaan. Als zij de prijs niet had gewonnen, was ze misschien nooit doorgegaan met schrijven, vertelt ze. De de Top Naeff Prijs gaf haar een bevestiging en dat maakte haar zekerder over haar schrijfkwaliteiten. Aan Dionne Verwey is deze specifieke vraag niet gesteld omdat zij aangaf dat zij voor haar gevoel nog niet bewust gebruik heeft gemaakt van de prijs. De zaken waar ze nu mee bezig is stonden al ruim van tevoren vast of werden pas na het winnen van de prijs afgesproken. Wel speelt ze haar afstudeervoorstelling 'MAN', waarmee ze de prijs mee won, nog regelmatig. Daar heeft de prijs vast enige invloed gehad. Al heeft de prijs haar nog niet de drive of kans gegeven om de vernieuwende en authentieke 'Stand-Up-Mime', die ze volgens de jury bezit, te laten zien en voort te zetten.

5.9 Mening over het prijzenlandschap in Nederland

Tot slot vroeg ik hen over hun visie op het prijzenlandschap in Nederland. Kortom, wat zouden ze graag anders zien en waar zitten de verbeterpunten. Beide winnaars zijn zeer kort en krachtig in hun antwoord. *“Ik vind het systeem van prijzen aan de ene kant heel goed omdat iemand belonen wanneer hij iets goeds heeft gedaan altijd goed is. Aan de andere kant schuilt er ook een incestueus instituut achter, omdat iedereen elkaar kent”* aldus Dionne Verwey. Ook Eva Mathijssen twijfelt aan het instituut achter sommige prijzen, zoals de Musical Awards. Zo legt ze uit: *“Ik vind dat de Musical Awards niet*

transparant genoeg zijn. Zo is het niet altijd duidelijk waarom iemand wint. Het lijkt alsof er soms teveel commerciële belangen meespelen en dat is zonde."

Conclusie

Dan nu het slotakkoord van deze scriptie. In dit hoofdstuk bespreek ik de belangrijkste onderwerpen en geef ik mijn mening over wat ik tijdens het onderzoek ben tegengekomen. Uiteraard zal ik eerst een zo helder en scherp mogelijk antwoord formuleren op de hoofdvraag. Als laatste onderdeel van de conclusie noteer ik mijn aanbevelingen voor wat betreft het prijzenlandschap en de desbetreffende initiatiefnemers van de ITs Ton Lutz Prijs en de Top Naeff Prijs. Aan het begin van het onderzoek stelde ik de hoofdvraag: *"Wat zijn de effecten van het winnen van een theaterprijs op het verloop van je carrière en in hoeverre komen die overeen met het beleid achter de prijs?"* In hoofdstuk vier en vijf heb ik specifiek gekeken naar zowel de Top Naeff Prijs als de ITs Ton Lutz Award. Als je de antwoorden van alle interviews op het eerste deel van de vraag zou categoriseren, namelijk wat het effect is op het verloop van je carrière, dan kom je uit op drie soorten effecten.

Deze conclusies kunnen niet als algemeen geldend worden beschouwd!

1. Het psychologische effect

Het eerste soort effect zou je het 'psychologische' effect kunnen noemen. Het winnen van een prijs doet iets met je zelfvertrouwen, zo laten meerdere winnaars weten. Ze krijgen een bevestiging die ze zichzelf niet durven of kunnen geven. De prijs geeft hen een boost, energie of zoals Joachim Robbrecht het mooi verwoordde 'het laadt je artistieke batterij op'. Verassend vond ik dat de prijs geen extra prestatiedruk gaf bij de winnaars, de Top Naeff Prijs winnaars noemen vooral het kleine bereik van de prijs als voornaamste reden voor het ontbreken van die druk. De ITs Ton Lutz Award winnaars voelen die druk pas nadat ze hun eerste stuk hebben gemaakt.

2. Invloed op artistieke kwaliteit

Het tweede soort effect heeft betrekking op je 'artistieke kwaliteit'. Dit effect is misschien wel het kleinst vergeleken met de andere twee. Alle winnaars zeggen wel dat hun artistieke niveau gestegen is of in ieder geval gelijk is gebleven, zij het bij de één onbewuster dan bij de ander. Ze koppelen dit wel allemaal aan het psychologische effect. Door de prijs raken ze zelfverzekerd en erkennen meer hun eigen kwaliteiten. Andere aspecten die hun voorstellingen of werkzaamheden een artistieke boost zouden kunnen geven, zoals het aantrekken van betere acteurs, komen niet echt naar voren of er is geen sprake van. Dit effect is bij de ITs Ton Lutz Award lastig te concluderen aangezien ik geen recente winnaars heb gesproken. De exposure van deze prijs is nu groter dan in 2006, toen Robbrecht won. De gesproken Top Naeff Prijs winnaars vinden dat belangrijk en hadden het erg gewaardeerd als die exposure er in hun tijd ook was geweest. Een stukje extra begeleiding

en wat extra feedback op hun werk hadden zij ook gewaardeerd. De meeste winnaars gingen daarna allemaal aan de slag bij een gezelschap, al dan niet hun eigen gezelschap. Daar hebben ze op artistiek vlak vast sprongen gemaakt, maar dat is geen direct effect van de prijs te noemen.

3. Het financiële effect

Het derde effect is het financiële effect en misschien wel het grootste van de drie, al bestaat het wel uit veel indirecte effecten. Veel winnaars hebben, behalve het prijzengeld, indirecte inkomsten overgehouden aan het winnen van de prijs. Zo laten bijna alle winnaars weten dat het makkelijker praat met producenten en subsidiënten wanneer je een prijs hebt gewonnen. Suzan Boogaardt stelde terecht dat 'geld geld doet groeien'. Als een ITs Ton Lutz Award winnaar ben in je het werkveld een aantrekkelijke samenwerkingspartner omdat je een mooi bedrag meeneemt, in het geval van de Top Naeff Prijs zal dit effect minder zijn. Een ander indirect gevolg is dat marketingbureaus dit vaak gebruiken in hun publiciteit, wat zeker voor extra bezoekers zorgt en dus extra geld in het laatje brengt. Dit is het grootste indirecte financiële effect voor winnaars van de Top Naeff Prijs, blijkt uit de antwoorden van Mathijssen en Verwey.

Wat beoogd de jury?

Het tweede deel van de hoofdvraag had ik bedacht omdat ik benieuwd was in hoeverre de uitkomsten van de interviews overeenkomen met wat de jury's beogen. In het geval van de Top Naeff Prijs kan je stellen dat de motieven van de jury niet op één lijn staan met de verwachtingen en uitkomsten van de winnaars. Zo stelde de voorzitter van de Top Naeff Prijs dat de prijs vooral een 'kers op de taart' moest zijn en dat de winnaar vooral beloond moest worden voor vier jaar uitzonderlijke prestaties en hard werken. Hij zegt niks over begeleiding na school of een springplank naar het werkveld. Een interne Theaterschool ereprijs met een klein bereik zou je kunnen zeggen. Penningmeester Berend Jan Langenberg zegt wel dat het de intentie is de student te helpen bij de eerste stappen in het werkveld. Dat is ook wat de winnaars verwachten van de prijs. De jury ziet de prijs eerder als een aanmoedigingsprijs, waarmee ze de student nog eens goed in het licht willen zetten en hen daarmee een stapje verder willen helpen in het werkveld. Het geldbedrag, begeleiding en het bereik van de prijs laten te wensen over. Dit verschil is simpel op te lossen door de prijs wat meer bekendheid te geven zodat de studenten weten dat deze prijs echt een andere intentie heeft dan de ITs Ton Lutz Award of de BNG Theatremakerprijs. Vervolgens zou je je kunnen afvragen – als je bedenkt dat er tien jaar geleden al meer nazorg werd verwacht en dat ook een recente winnares daar om vraagt - of je als Theaterschool niet verplicht bent op die wens van de studenten in te gaan bij het uitreiken van een prijs.

Doet het ITs Festival dit dan beter met de ITs Ton Lutz Award? Komt de uitkomst van het winnen van de prijs overeen met het doel van de jury? Volgens de winnaars wel. Zij zijn over het algemeen tevreden. Hun doel, namelijk als springplank te dienen naar het werkveld, is duidelijk en het effect leidt tot tevredenheid onder de winnaars. Dat dit werkt heeft mede te maken met de exposure die het festival en de prijs hebben in Nederland. De prijs lijkt bijna een garantie op succes te zijn. Een kanttekening die je bij het festival en zijn prijzen kan plaatsen is dat, wanneer de winnaar van de ITs Ton Lutz Award zoveel in het licht komt te staan en zoveel aandacht krijgt, wat er dan nog voor kansen overblijven voor de andere genomineerden. Krijgen zij ook nog begeleiding? In hoeverre zijn productiehuisen en gezelschappen geïnteresseerd in hun talent? Als het doel van de jury, en het festival, is om voor de beste afstuderende student een springplank te bieden, doen ze het goed. Wanneer ze dat willen voor alle afstuderende studenten kan je daar je vraagtekens achter zetten.

Aantal prijzen

In het begin van mijn onderzoek trachtte ik het prijzenlandschap in kaart te brengen, wat een hele klus bleek. Ik moest al snel een keuze maken welke prijzen ik wel zou behandelen en welke niet. Halverwege mijn onderzoek, toen ik inmiddels al over de motieven en achterliggende redenen aan het schrijven was ontdekte ik soms per toeval nog steeds nieuwe prijzen en nieuwe informatie over bepaalde prijzen. Ik betwijfel of ik nu wel over alle prijzen heb gelezen. Mijn kritische opmerking betreft dan ook het aantal prijzen in Nederland. Tijdens deze periode heb ik begrip gekregen voor het uitreiken van prijzen in het algemeen (mede door de reacties van de geïnterviewden) maar heb ik me ook regelmatig afgevraagd waarom sommige prijzen überhaupt bestaan. Ik vind dat er voor een prijs in eerste instantie een bepaald draagvlak moet zijn, maar dat het ook een bepaalde uniekheid en professionaliteit moet bevatten. Dit zorgt ervoor dat een prijs serieus genomen wordt door zowel theatermakers en theatermedewerkers als door producenten en dergelijke.

Een goede prijs is namelijk meer dan alleen een bokaal of een geldbedrag. Zo ben ik erachter gekomen dat het ook belangrijke symbolische waardes bevat zoals algemene waardering, dankbaarheid, kenbaar maken van het talent, trots en respect voor het werk dat de winnaar heeft afgeleverd. Die waardes worden veel meer gewaardeerd door de winnaars maar ook door de buitenwereld wanneer duidelijk en helder is waarvoor die prijs is, waarom die prijs er is en namens wie. Veel prijzen die ik ben tegengekomen missen deze naar mijn mening belangrijke aspecten of zijn hun belang gedurende hun bestaan kwijtgeraakt. Een prijs moet op handen worden gedragen door een bepaalde 'community' en de potentiële winnaar moet ook onderdeel zijn van die community. Zo kun je je afvragen wat het nut is van een Esta Acteerprijs als de acteurs die winnen niet eens de Esta lezen. Zo kun je je ook afvragen of er niet iets veranderd moet worden aan de Top Naeff Prijs als het grootste deel van de studenten niet eens weet dat die prijs bestaat of wat hij inhoudt, ongeacht of de jury

anoniem wilt blijven of niet. Opvallend is ook dat de prestigieuze Charlotte Köhlerprijs recent werd gewonnen door Joachim Robbrecht, maar dat toch niet veel mensen uit het theaterwerkveld weten waarvoor die staat. Daar zou iets aan gedaan moeten worden zodat een winnaar ook echt het gevoel heeft dat hij echt iets goeds heeft gepresteerd.

Jurysysteem

In deze scriptie heb ik ook het jurysysteem behandeld en ik kan mij goed vinden in hun werkwijzen. Al deel ik ook de kritiek die in de interviews naar voren komt. Zo riep Suzan Boogaardt de organisaties op om de grenzen van het theater op te rekken en opnieuw te kijken naar de criteria over wat je wel of niet onder theater verstaat. Ook kan ik me voorstellen dat de VSCD Mimeprijs in de verre toekomst samensmelt met de Louis d'Or of Theo d'Or. Eva Mathijssen concludeerde naar mijn mening terecht dat sommige jurysamenstellingen en criteria wat transparanter mogen worden gepresenteerd. Desnoods doen ze dat wat uitgebreider achteraf, zodat er meer dan alleen tien zinnen worden gewijd aan de reden dat iemand heeft gewonnen. Het feit dat ik voor elke type jury iemand moest benaderen en daarover geen recente informatie kon vinden op het internet of in boeken zegt genoeg. Er mag meer onderzoek gedaan worden en meer gepubliceerd worden over de werking van het jurysysteem. Daardoor wordt het transparanter en is het systeem en de werkwijze voor iedereen even duidelijk. De meest transparante was de AVRO Toneel Publieksprijs. Misschien is dat het andere uiterste, maar het is wel een goed voorbeeld.

Ik begrijp de kritiek van Joachim Robbrecht en Dionne Verwey op het feit dat de respectievelijke jury's vaak te veel bepaald worden door de leden en een incestueus karakter hebben. Dat laatste is een punt waar je naar mijn mening weinig aan kan doen. Zoals ik al eerder vermeldde heeft een prijs een bepaalde professionaliteit nodig. Een jury bestaande uit vakmensen helpt daar onder andere aan mee. Je kan er wel op letten dat er niet te veel 'vriendjes' in een jury zitten, het punt van Joachim Robbrecht, al blijft dat ook lastig want het werkveld is niet zo groot en niet iedereen is geschikt om in een jury plaats te nemen. Al met al een discussie die je kan blijven voeren. Bij alle onderzochte jury's vond ik de onafhankelijkheid met betrekking tot hun 'werkgever' verrassend groot. Dat komt zeker ten goede aan de kwaliteit van de desbetreffende prijzen.

Overige aanbevelingen

Je zou kunnen stellen dat het in beginsel wel goed zit met het prijzenlandschap in Nederland. Al kan aan de uitvoering hier en daar nog gesleuteld worden. Ik raad de verschillende initiatiefnemers aan om hun prijzen te toetsen aan mijn eerdergenoemde symbolische waarden zodat ze beter uit de verf komen en het effect sterker is. Dat geldt niet alleen voor de winnaar maar ook voor de initiatiefnemer. Waarschijnlijk zal dat leiden tot minder prijzen maar wel met een beter en groter effect, wat ik een

positieve ontwikkeling zou vinden. Het is van belang dat je als initiatiefnemer op alle onderdelen (prijsuitreiking, juryrapport, jury, begeleiding, motieven, geldbedrag, exposure van de prijs en exposure van initiatiefnemers) heldere keuzes maakt en die vervolgens ook duidelijk communiceert zodat iedere potentiële winnaar weet wat hij kan verwachten.

Op de volgende drie punten zou ik aanpassingen doen.

1. De prijsuitreikingen

Het goede is dat vrijwel alle serieuze prijzen op één avond tijdens een festival worden uitgereikt. Het probleem daarbij is dat het onduidelijk is (ook voor de winnaars) voor wie die prijsuitreiking bedoeld is. Gaat het om een feest voor de theatersector of voor het grotere publiek?

Voor zover ik kan nagaan zijn er nauwelijks vertegenwoordigers van dat grotere publiek aanwezig bij het uitreiken van hun eigen prijs, de AVRO Toneel Publieksprijs. Ik zou kiezen voor een prijsuitreiking die meer publiek toelaat en met meer glamour omringd is. Zodat een breder publiek (dat je uiteindelijk toch in je zaal wilt hebben) zich betrokken voelt. Er hoeft niet per se een complete tv-uitzending aan gewijd te worden maar het moet op zijn minst een item zijn in het journaal en andere goed bekeken programma's. Op zoek naar videomateriaal van vorige edities kwam ik niet verder dan foto's en wat persberichten. Wat dat betreft wordt er veel te weinig gebruik gemaakt van de beschikbare media. Denk bijvoorbeeld, naast dagbladen, vakbladen, tv- en radioprogramma's, ook aan de website van het Uitbureau waar veel mensen gebruik van maken. Kortom als het lukt met de Musicalawards, de Televizerring, het Gala van de Nederlandse Film en het Boekenbal, dan moet het Gala van het Nederlands Theater daar ook zeker bij kunnen aansluiten. Daar kunnen de VSCD en andere organisaties in de theatersector zich sterk voor maken.

2. De functie van de prijzen

Over de functie van een prijs heb ik andere ideeën. Wanneer een prijs aan de beste acteur of voorstelling toevalt, ga ik er, als buitenstaander, vanuit dat de winnaar ook de beste acteur (of voorstelling) van dit moment is in overeenstemming met het actuele niveau van de theatersector. Doordat je prijzen uitreikt creëer je een soort meetlat voor het niveau en de kwaliteit. Het roept de vraag op of dat een goede ontwikkeling is en of je dat inderdaad wilt uitdragen. Mijn antwoord daarop is ja. Het is vanzelfsprekend dat iedereen zijn best doet en iedereen goed is. Alle prijzen moeten ernaar streven het beste dat er te zien is in de theatersector te bekronen. Dus wanneer een jury bepaalt wie de prijs het 'meest gegund' wordt of wie 'boven zichzelf uitsteekt', moet altijd gekeken worden of diegene inderdaad voldoet aan dat gewenste niveau. Zo houd je de lat op juiste hoogte en weet iedereen dat je als prijswinnaar echt tot de top van de sector behoort. Het

maakt een sterkere hiërarchie duidelijk en dat is, in mijn optiek, geen slechte ontwikkeling. Ook als bepaalde acteurs meerdere malen winnen is het aan de andere acteurs om het niveau verder op te krikken.

3. Indeling prijzen

Ik pleit voor een herindeling van de ereprijzen. Deze zouden na de reorganisatie van de prijzen, georganiseerd en uitgereikt moeten worden door de VSCD, op (zoals eerder genoemd) één avond die flink in de publiciteit staat en waarbij alle partijen en belangrijke personen uit de sector aanwezig zijn, inclusief theaterpubliek. De reden dat de VSCD dit zou moeten oppakken is dat zij de brancheorganisatie van de theatersector zijn. Het is hun taak en verantwoordelijkheid om iedereen met een prijs te eren. De herindeling van de prijzen zou betekenen dat er één prijs komt voor 'beste' acteur of actrice. Deze persoon kan werkzaam zijn in het jeugdtheater, teksttoneel of mime. Een discipline overschrijdende prijs, omdat ik vind dat het gaat over de vraag hoe je acteert en hoe je je personage vormgeeft. Dan maakt het dus niet uit in welk genre je speelt. Musicalacteurs daarentegen worden buiten beschouwing gelaten omdat daar de vocale kwaliteiten een belangrijke rol spelen. Om de prijzen meer gewicht en draagvlak te geven zou er vanuit de sector (producenten, acteurs, regisseurs, recensenten enz.) gestemd moeten worden op de genomineerde acteurs, aangezien deze mensen ook veel voorstellingen zien. Deze uitslag wordt samengevoegd met de keuze van de desbetreffende jury (die een groter aandeel heeft in de uitslag) en zal leiden tot de keuze voor een winnaar. Ook voor de 'beste' bijrol (acteur en actrice) zal er één prijs moeten komen met dezelfde werkwijze als hierboven beschreven.

Ik vind overigens dat er wel aparte genre prijzen moeten komen voor de 'Meest indrukwekkende' voorstelling (en geen 'beste'). Dit omdat ik van mening ben dat ieder genre een ander type voorstelling vereist en die zijn niet met elkaar te vergelijken. De criteria voor een goede jeugdtheatervoorstelling zijn totaal verschillend van die voor een goede mimevoorstelling. Er hoeft geen onderscheid gemaakt te worden tussen grotezaalproducties en vlakkevloerproducties. Verder dienen er ook prijzen te komen voor 'Meest indrukwekkende' decor, regie en kostuums. Deze onderdelen van een voorstelling mis ik in het huidige prijzenlandschap terwijl zij toch een sterke bijdrage leveren aan een voorstelling. Daarom verdienen zij ook een aparte prijs. Ook de Publieksprijs en een oeuvreprijs moeten een belangrijke plek krijgen in het prijzenlandschap en dienen dus aan dit rijtje toegevoegd te worden. Deze prijzen worden met name door acteurs en regisseurs als belangrijke prijzen gezien.

Slot

Tot slot wil ik nog benadrukken dat ik in het hele prijzenlandschap één prijs mis namelijk de prijs voor 'Beste Productie leider'. Om vragen als Hoe jureer je dat? Wat zijn de criteria? Wie moet de initiatiefnemer zijn? te omzeilen -aangezien ik daar zelf ook niet direct het juiste antwoord op kan geven- stel ik voor dat deze prijs net als de Courbois Parel, de Paul Steenbergenpenning en de Frits van den Haspel Award een doorgeefprijs is die van productie leider op productie leider wordt doorgegeven. Hiermee sluit ik mijn scriptie af en ik hoop dat ik een helder beeld heb verschaft van de wereld rond en de effecten van de theater(toneel)prijzen in Nederland.

Nawoord

Als ik terugkijk op dit onderzoek ben ik tevreden, al kom je altijd nog dingen tegen die het verbeteren waard zijn. Wat ik graag nog had toegevoegd was een hoofdstuk over het psychologische effect van een prijs, ondersteund met voldoende wetenschappelijk onderzoek. Dat laatste was vooral het probleem. Ik heb op heel veel verschillende trefwoorden in verschillende bibliotheken en zoekpagina's gezocht maar het is mij niet gelukt geschikte literatuur te vinden. Terwijl ik denk dat we daar als theaterwerkveld echt iets aan zouden hebben. Zo kunnen we onze theaterprijzen daar beter op aanpassen. Ik had behalve het psychologische effect bij de winnaar ook graag het psychologische effect bij het publiek en het werkveld onderzocht. Daar kan je bijvoorbeeld als marketingafdeling van profiteren. Op het gebied van de financiële effecten zijn genoeg boeken te vinden, al zijn die wel op specifieke theaterprijzen gericht. Maar op het gebied van de artistieke effecten en de psychologische effecten zou nog meer onderzoek gedaan kunnen worden. Buiten deze twee op- en aanmerkingen ben ik erg tevreden met hoe het uiteindelijk geworden is. Mijn grote dank gaat uit naar mijn scriptiebegeleiders en de (oud)winnaars, (oud)juryleden en beleidsmedewerkers die ik mocht interviewen. Ook dank ik de medewerkers die hebben gereageerd op mijn kritische vragen over het prijzenbeleid van hun organisatie.

Bronnenlijst

Figuren

Figuur 1

Meer, D. van (2010). *Prijswinnaars ITs Festival* [foto]. Geraadpleegd via <http://www.ahk.nl/theaterschool/actueel/nieuws/bericht/titel/prijzenregen-voor-theaterschoolstudenten-op-its-festival/>

Figuur 2

Suzan Boogaardt [Foto]. [z.j.]. Geraadpleegd via <http://bvds.nu/suzan-boogaardt/>

Figuur 3

Christiaan Mooij [Foto]. [z.j.]. Geraadpleegd via <http://www.christiaanmooij.nl/engels/shortcv.htm>

Figuur 4

Joachim Robbrecht [Foto]. [z.j.]. Geraadpleegd via <http://www.art-partner.nl/index.php/category/andersdenkers/>

Figuur 5

Sjoueman, A. (2011). Eva Mathijssen [Foto]. Geraadpleegd via <https://www.castingnieuws.nl/nieuws/What-About-Eva-Mathijssen-21579>

Figuur 6

Steenvoort, M.[z.j.]. Dionne Verwey [Foto]. Geraadpleegd via <http://www.maartensteenvoort.nl/?gallery=portretten>

Literatuur

Cabaret in Nederland

Blom, P., Langenberg, B.J. IJdens, T., (1995). Cabaret Modaal. In T. IJdens & S. de Smit (red.) *Cabaret in Nederland: sociale en economische aspecten van het cabaret bedrijf. (43-74)*. Amsterdam: Theater Instituut Nederland

De VSCD-Toneelprijzen

Kruger, W. (2001). *De VSCD-Toneelprijzen: Lauwerkranen der Podia*. Lelystad: Actuele Onderwerpen BV.

Een Theatergeschiedenis der Nederlanden

Erenstein, R.L. (1996). *Een theatergeschiedenis der Nederlanden: Tien eeuwen drama en theater in Nederland en Vlaanderen*. Amsterdam: Amsterdam University Press

Theater, kritiek, jury en publiek

Heteren, van, L. (1998). Het festival en de organisatie van het oordeel: de jury en haar opdracht (pp. 46-54). Groningen: Uitgeverij Passage

Internetbronnen

Theater Instituut Nederland

Theater Instituut Nederland, (z.d.). *Theaterencyclopedie: Theaterprijzen*. Geraadpleegd op 28 september 2013, van <http://wiki.theaterencyclopedie.nl/wiki/Theaterprijzen>

Vereniging van Schouwburgen en Concertgebouwdirecties (VSCD)

VSCD (z.d.). *Prijzen*. Geraadpleegd op 20 september 2013, van <http://www.vscd.nl/dossiers/21/Prijzen/>

Overige bronnen

University of Notre Dame (PDF op website)

University of Notre Dame. (2013, September). Prizes and Productivity: How Winning the Fields Medal Affects Scientific Output. University of Notre Dame: Department of economics. Gedownload op: 25-09-2013, van http://www3.nd.edu/~tjohns20/RePEc/deendus/wpaper/022_Fields.pdf

ITs Festival Amsterdam (PDF op Website)

ITs Festival Amsterdam. (2012, januari) ITs Festival Ondernemingsplan 2013-1016. ITs Festival Amsterdam. Gedownload op: 20-09-2013, van <http://www.itsfestivalamsterdam.com/media/files/itsondernemingsplan.pdf>

Historisch Onderzoek

Zeven, Wil (1993). *Stichting Top Naeff Prijs* (Historisch Onderzoek). Theaterwetenschap, Instituut voor Theaterwetenschap. Amsterdam.

Bijlage overzicht

Bijlage 1: Interview Eva Mathijssen	(Top Naeff Prijs)	44
Bijlage 2: Interview Christiaan Mooij	(ITs Ton Lutz Award)	48
Bijlage 3: Suzan Boogaerdt	(ITs Ton Lutz Award)	51
Bijlage 4: Interview Joachim Robbrecht	(ITs Ton Lutz Award)	55
Bijlage 5: Interview Dionne Verwey	(Top Naeff Prijs)	58

Hoe ziet je dagelijkse werk er vandaag de dag uit? (kortom, wat doe je tegenwoordig?)

Ik geef op dit moment les op de Theaterschool aan de eerste en tweedejaars van de ATKA als theatermaker. Ik schrijf dagelijks toneelstukken en Ik ben vooral bezig om me te oriënteren op jeugdtheater en muziektheater wat betreft schrijven. Ik heb toentertijd ook de prijs gekregen voor het schrijven (in combinatie met het spelen) terwijl ik afstudeerde als actrice.

Terug naar het jaar dat je won. Hoe werd er in de aanloop naar de uitreiking over de Top Naeff Prijs gesproken?

Het is niet zo dat er een 'buzz' was van wie ging hem krijgen. Dat is nu wel zo bij de ITs Ton Lutz Award want dat is echt een ding onder de regisseurs. Wij dachten dat hij toch niet elk jaar werd uitgereikt en als dat wel zo is dan is dat leuk, maar het was niet een streven.

Hoe werd er op de opleiding gesproken over het winnen van een prijs? Wist je dat de prijs bestond?

Ik wist dat de prijs bestond. Er werd altijd een beetje gekscherend over gedaan, want Carice van Houten had hem een jaar ervoor gewonnen en die is natuurlijk briljant, maar ook Jette van der Meij die in 'Goede Tijden Slechte Tijden' speelde. Dus ik vroeg me af wat is dat dan voor prijs? Er waren ook jaren bij dat niemand de prijs won, dus dat maakte het dan een soort van geloofwaardig. Als er echt niemand was dan reikte ze hem blijkbaar niet uit.

Was het voor jou een doel om de prijs te winnen?

Nee

Hoe verliep de prijsuitreiking?

De diploma uitreiking was toen altijd een heel groot en leuk evenement. De lagere jaars organiseerden een heel groot feest en de afstuderende wisten van niks. Alleen dat ze zich chique moesten aankleden. Het was zo dat de wij onze diploma's al hadden gekregen en daarna zou de regie hun diploma's krijgen. Tussendoor kwamen er vier mensen op en dat bleek de Top Naeff Prijs jury te zijn. Ik herkende wel Marlies Heuer en ik had via via gehoord dat zij in de Top Naeff Prijs jury zat. En toen kwam het praatje waaruit bleek dat ik had gewonnen.

Wat was het eerste gevoel dat je had nadat ze jouw naam noemde als winnaar? Was het een gevoel van trots, verbazing, opluchting, bevestiging?

Nou, ik zat in het jaar van Wende Snijders. Toen de jury van de Top Naeff Prijs kwam dacht ik: die gaat naar Wende. Het was dus totaal onverwachts voor mij. Eerst dacht ik: 'Hè', en daarna dacht ik: "Wauw" en toen bedacht ik me opeens dat ik iets moest zeggen terwijl helemaal niets wist te zeggen. Ik was

vooral heel erg dankbaar en wat ik zo mooi vond aan het moment was dat mijn klasgenoten en studenten van de kleinkunst (toen was dat nog een aparte klas) en de mensen van de regie allemaal zo iets hadden van: "Natuurlijk". Dat vond ik wel heel gaaf, want je voelt de alom waardering.

Waar bestond de prijs uit?

Ik kreeg een boek van Top Naeff dat ze ooit geschreven had, een roman. Niet een heel erg goed boek, helaas. Het staat nog steeds in mijn boekenkast, want ik kan hem eigenlijk niet wegdoen. Verder kreeg ik nog een bokaal, wat letterlijk de prijs was, en volgens mij ongeveer iets van 50,- euro.

Wat kwam er op je af nadat je de prijs had gewonnen wat betreft belangstelling van pers, aanbiedingen voor nieuw werk etc.?

Heel direct is er niet iets gebeurd. Ik merkte wel dat in het jaar dat daarop volgde het zeker hielp met (subsidie)aanvragen. Zo was ik bijvoorbeeld voorgedragen om een lunchvoorstelling voor het Bellevue Theater te schrijven. Op dat soort momenten helpt het dat je net een prijs hebt gewonnen.

Heeft dat te maken met een prijs winnen in het algemeen of komt dat echt door de Top Naeff Prijs?

Ik denk voor een theater in Amsterdam zoals Bellevue, wat echt heel specifiek Amsterdams is, geldt dat zeker. Zij kennen de jury en weten dat het een prijs is die uitgereikt wordt aan iemand waarvan ze denken dat die een veranderde bijdrage gaat leveren aan het werkveld. Dus dat maakt het dan meteen spannend. Buiten Amsterdam gaat het gewoon over het feit dat je een prijs gewonnen hebt. Daar weten ze ook niet wat de prijs inhoud maar ze weten wel dat het een prijs is die wordt uitgereikt aan iemand die goed afstudeert. Dus dan helpt het alsnog heel erg.

Vind je niet dat de prijs wel landelijke bekendheid zou moeten hebben? Net zoals de ITs Ton Lutz Award?

Ja, maar Ton Lutz is zelf ook gewoon landelijk bekend. Daarentegen is de Top Naeff Prijs gewoon een kleinschalig iets en dat vind ik ook wel de charme van de prijs. Dat het echt iets is wat voortgekomen is uit deze school. Ik snap wel dat ze buiten Amsterdam geen idee hebben wat het is, maar het zou wel leuk zijn als er naast een goede prijs voor afstuderende regisseurs ook een goede prijs is voor de acteurs.

Voldoet de Kemn-a-ward daar niet aan?

Ja, maar die is heel erg specifiek. Dat is natuurlijk voor mensen uit die stal (kemna casting) en heeft een vrij goeie jury. Het is anders dan wanneer je hem van vakbroeders krijgt.

Hoe zag de eerste maand na het winnen van je prijs eruit? Buiten je opdracht bij Bellevue?

Ik ben wel geïnterviewd over het feit dat ik de prijs heb gewonnen, maar verder niet echt. Verder ik heb toen heel veel geschreven.

Wat veranderde er aan je financiële situatie?

Het prijzengeld zelf heeft niet echt veel geholpen, maar met het werk wat ik kreeg na het winnen van de prijs heb ik goed van kunnen leven.

Is het artistieke niveau gestegen na de prijs, gelijk gebleven of misschien zelfs gedaald?

Ja, die is zeker gestegen en dat heeft vooral te maken met de bevestiging die je krijgt, waar je zelfverzekerder van wordt. Je weet daardoor dat je goed werk maakt.

Denk je dat dit alles een direct gevolg was van het winnen van de prijs? Merkte je bijvoorbeeld dat de belangstelling van collega's veranderde als je vertelde dat je de prijs had gewonnen?

Het zijn vooral producenten die daarin geïnteresseerd zijn, want het staat gewoon goed als iemand een prijs heeft gewonnen. Acteurs vinden het vooral leuk voor je. Ik denk dat als je een Gouden Kalf wint dat dat anders is. Dan kijken ze meer naar je op.

De Top Naeff Prijs is dus eigenlijk niet groot genoeg voor dat effect?

Ja, inderdaad!

Wat is de lengte van het effect van de Top Naeff Prijs? Een jaar (tot de volgende wint?) of langer / korter?

Ik heb in dat jaar ook nog een prijs in Rusland gewonnen dus ik had zeker in dat jaar het gevoel van dat ik goed bezig was. Ik merkte dat op een gegeven moment de glans eraf is al wordt het natuurlijk nog altijd in boekjes genoemd. Nu tien jaar later denk je wel weer van, ik zou stiekem wel nog eens een prijs willen winnen. De lengte is denk ik net geen twee seizoenen. Je studeert af en dan ga je nog mee in de energie en de stroom waarin je terecht komt. Je bent vooral aan het maken en dat hou je vol zolang er opdrachten blijven komen. Totdat je ergens blijft hangen en mensen je daaraan koppelen.

Welke invloed had het winnen van die prijs op je eerste productie na het festival? Voelde je iets van een soort druk?

Het werkte bij mij eigenlijk precies andersom, want in mijn eerste productie na de prijsuitreiking dacht ik: ja, maar ik heb wel die prijs gewonnen, dus het zal wel kloppen. Dat was niet arrogant bedoeld. Dat gevoel had ik daarvoor niet. Ik voelde me zelfverzekerder.

Heb je ook dingen gemist bij het winnen van de prijs? Begeleiding vanuit school?

Wat ze bijvoorbeeld bij de Musical Awards organiseren, is dat de genomineerden gaan eten met elkaar. Daardoor is er even heel veel warmte. Ik had het heel gaaf gevonden als je dan even een kopje koffie had kunnen drinken met de jury. Zodat je even meer van ze hoort dan alleen de acht zinnen uit het jury rapport. Dat je vragen kan stellen en dat de prijs niet alleen het duwtje is.

Draagt dat ook bij aan de kwaliteit van de prijs?

Jazeker en het maakt ook dat de school het signaal afgeeft dat ze de prijs belangrijk vinden en dat ze het niet alleen vinden maar leuk om je te feliciteren en dan vertrekken.

Kleven er ook nadelen aan het winnen van de Top Naeff Prijs? Welke bijvoorbeeld?

Een ding is dat mensen denken dat je veel geld hebt gewonnen, maar dat is niet zo. Dat voelt een beetje lullig dat je dat moet uitleggen. Het was ook jammer dat je een heel slecht boek kreeg en dat het een klein dingetje is terwijl de theaterschool toch het bereik zou hebben om dat uit te breiden.

Vind je dat de theaterschool deze prijs dan ook meer als ereprijs moet maken (voor de afgelopen vier jaar) in plaats van een aanmoedigingsprijs? Het hangt een beetje in het midden klopt dat?

Ja klopt. In mijn tijd was het even iemand in het licht zetten. Ze zouden daar een duidelijke keuze in moeten maken. Of ze moeten het doortrekken en in plaats van geld je een traject aanbieden en dat ze je introduceren bij andere mensen. Als je net afgestudeerd bent is het heel moeilijk om aan werk te komen.

Was je carrière anders verlopen als je de prijs niet had gewonnen? Waarom denk je dat?

Jazeker. Als ik de prijs niet had gewonnen had misschien niet doorgegaan met schrijven. Door de prijs kreeg ik de bevestiging dat ik het kon.

Je zit nu zoveel jaar in het vak, welke prijs zou je echt nog een keer willen winnen?

De Annie MG. Schmidt prijs voor beste lied, maar daar doe ik het niet voor.

Welke prijs moeten ze afschaffen of verbeteren en waarom?

Ik vind dat de Musical Awards niet transparant genoeg zijn. Zo is het niet altijd duidelijk waarom iemand wint. Het lijkt alsof er soms teveel commerciële belangen meespelen en dat is zonde.

Bijlage 2: Interview Christiaan Mooij (ITs Ton Lutz Award) 6-11-2013 Amsterdam

Hoe ziet je dagelijkse werk er vandaag de dag uit? (kortom, wat doe je tegenwoordig?)

Mijn werk wisselt zich op drie pijlers. Ik regisseer voorstellingen en dat zijn voor een deel in opdracht en voor een deel die ik zelf initieer. Daarnaast ben ik betrokken bij verschillende instellingen waarbij ik hun adviseer. Zoals bijvoorbeeld bij het vormen van een artistieke visie en een beleid uitzetten. Daarnaast heb ik ook nog activiteiten waarin ik lesgeef en coach, en ik zit elk jaar in de jury van de ITs Paradeperel.

Terug naar het jaar dat je won. Hoe zat het festival in elkaar en hoe werd er in de aanloop naar het ITs festival over ITs Ton Lutz Award prijs gesproken?

Ik studeerde af in een tijd dat er een conflict was tussen de Theaterschool en het ITs Festival. Dus drie jaar lang is er een beetje gerommel geweest. In 2002 hebben we 'De Regiedagen' opgericht. Dat was ons eigen festival voornamelijk georganiseerd door de derde en vierdejaars. Ik heb dat vrij intensief beleefd met Marcus (Azzini), Lotte (van den Bergh) en Olivier (Provily) en Valentijn. Dus wij hadden wij ons eigen festival waarin onze voorstellingen nog eens te zien waren.

Dus jouw voorstelling was niet op het ITs festival te zien?

Klopt, mijn voorstelling was niet onderdeel van het ITs Festival maar onderdeel van De Regiedagen. Dat was toen in het Veemtheater, Rozentheater en aan de Lindegracht. De ITs Ton Lutz Award werd gewoon op de award avond uitgereikt.

De prijs bestond natuurlijk vrij kort. Had het al enig aanzien?

We waren wel met de prijs bezig omdat je ook productiegeld kreeg. Dus het was niet alleen om je te eren maar je kon er ook wat mee.

Hadden jullie het er veel met elkaar over?

Nee, dat niet. Wij waren heel blij dat het niet meer 'Podiumkunsten.nl' heette. Wij dachten toen van, eigenlijk wil je zo een prijs niet winnen, want dat is weer eens bedacht door mensen die hip proberen te doen. Gelukkig werd het al heel snel de ITs Ton Lutz Award.

Hoe werd er op de opleiding gesproken over het winnen van de ITs Ton Lutz Award?

Nou, het was een prijs die werd geïnitieerd door het FPK en had in die zin niks met het ITs Festival te maken.

Wat ging er door je heen op de dag van de prijsuitreiking?

Ik was er eigenlijk niet zozeer mee bezig. Ik dacht van ik hoor het wel vanavond wat er gaat komen, maar opeens werd ik in de middag gebeld met de vraag of ik die avond aanwezig was. Ze zeiden heel

nadrukkelijk dat het niet betekende dat ik had gewonnen, maar dat ik wel was genomineerd. Vervolgens belde ik een klasgenoot op of hij ook was gebeld en dat was niet het geval. Toen besepte ik het me en werd ik wel een beetje nerveus.

Wie waren je concurrenten?

Uiteindelijk waren dat Kasper Kapteijn en Sarah Rinkels.

Vanaf dat je wist dat je genomineerd was, was het toen een streven om de ITs Ton Lutz Award te winnen?

Ja, natuurlijk, maar het was ook een mooie afronding van zoveel jaar met kunstonderwijs bezig zijn. Het was een mooie bevestiging.

Wat was het eerste gevoel dat je had nadat ze jouw naam noemde als winnaar? Was het een gevoel van trots, verbazing, opluchting, bevestiging?

Ik was echt heel erg blij. Het was voor mij vooral een ontzettende ontlading. En het was gelijk een mooi platform, omdat ik al bezig was met 'Annette Speelt', dus dat was een mooi moment om dat meteen te noemen. Het was een mooie springplank.

Waar bestond de prijs uit?

4500,-productiegeld en salarisgeld

Wat heb je met het prijzengeld gedaan?

Ik heb daarvan de eerste voorstelling van Annette Speelt gemaakt.

Was je zelfverzekerder met de prijs op zak?

Zelfverzekerder niet echt. Het was een handig aanknopingspunt in een gesprek, en het breidde je netwerk opeens uit. Je kon gewoon iedereen bellen en dat maakt het gewoon makkelijker.

Wat kwam er op je af nadat je de prijs had gewonnen wat betreft belangstelling van pers, aanbiedingen voor nieuw werk etc.?

Qua nieuw werk kwam er niks, omdat ik direct daarna aan de slag ging met Annette Speelt. Dat wist iedereen ook.

Hoe gaan sponsors, subsidie verstrekkers, gezelschappen om met ITs Ton Lutz Award winnaars? Zijn ze makkelijker, vereerd, toegankelijker? Heb je dat zelf ook gemerkt? Kun je hiervan voorbeelden noemen?

Nou, ik heb wel een grappig voorbeeld. Vlak voor het winnen van de prijs hadden wij een aanvraag gedaan bij het FPK, maar die was afgewezen. Toen won ik die prijs en daar zat het FPK toch mee in hun maag. Uiteindelijk heeft het Nationaal Toneel ons ondersteund en geholpen. Daar hadden we

wel al een beetje contact meer maar die heeft er dus voor gezorgd dat de voorstelling echt gemaakt kon worden. De prijs zorgt er ook voor dat gesprekken wat vlotter verlopen, en je merkt het met verkopen van voorstellingen.

Denk je dat dit alles een direct gevolg was van het winnen van de prijs? Merkte je bijvoorbeeld dat de belangstelling van collega's veranderde als je vertelde dat je de prijs had gewonnen?

Ik moet je eerlijk zeggen dat ik alles een beetje heb onderschat. Na mijn afstuderen begon ik meteen met Annette Speelt. We waren een collectief dus ik heb me na die prijs nooit echt geprofileerd als regisseur. Ik hoorde achteraf wel dat mensen het meer zagen als mijn gezelschap en daar had ik misschien meer gebruik van kunnen maken.

Is het artistieke niveau gestegen na de prijs, gelijk gebleven of misschien zelfs gedaald?

De prijs is natuurlijk een bevestiging. Doordat ik die prijs won voor *Hamlet*, kreeg ik wel de bevestiging dat ik ook de grote stukken aankon.

Wat is de lengte van het effect van die prijs? Een jaar (tot de volgende wint?) of langer / korter?

Best lang, ik kom nog steeds mensen tegen die nog tegen mij zeggen dat ik hem gewonnen heb. Het is wel iets wat bij anderen blijft hangen terwijl het bij mij al weer minder wordt, want het winnen van die prijs hoef je nu niet meer te noemen.

Heb je ook dingen gemist bij het winnen van de prijs? Begeleiding vanuit de organisatie?

Bij de prijs lag heel veel de nadruk op artistieke ondersteuning en ik denk dat ik meer zakelijke en productionele ondersteuning had kunnen hebben. Dat merkte ik toentertijd bij 'Annette Speelt' wat voor verschil dat kan maken, want toen wij een zakelijk leider kregen ging het makkelijker.

Was je carrière anders verlopen als je de ITs Ton Lutz Award niet had gewonnen? Waarom denk je dat?

Waarschijnlijk wel, maar we hadden al een plan voor het seizoen daarop dus dat was sowieso doorgegaan. Misschien had ik dan niet meteen bij Bellevue gespeeld o.i.d. en door de ITs Ton Lutz Award gaat er gewoon altijd een deur open. Een andere reden is omdat het een praktische prijs is. Aan een symbolische prijs heb je niet zoveel.

Je zit nu zoveel jaar in het vak, welke prijs zou je echt nog een keer willen winnen?

ik zou nog wel eens een oeuvreprijs willen winnen, want erkenning voor je gehele carrière is altijd leuk.

Bijlage 3: Interview Suzan Boogaerdt (ITs Ton Lutz Award) 12-11-2013 Amsterdam

Hoe ziet je dagelijkse werk er vandaag de dag uit? (kortom, wat doe je tegenwoordig?)

Ik maak dertien jaar na het winnen van de prijs nog steeds theater. Ik heb net première gehad van een nieuwe voorstelling die ik samen heb gemaakt met mijn collega Bianca van der Schoot en wat anderen bij Toneelgroep Oostpool. Bianca en ik zijn sinds 2013 officieel lid van de artistieke kern van Oostpool. Wij maken nu stukken onder de vlag van Oostpool. Ik ben dus mimer en speler.

Terug naar het jaar dat je won (2000). De ITs Ton Lutz Award (toen Podiumkunsten.nl) werd voor het eerst uitgereikt, Hoe werd er in de aanloop naar het ITs Festival over die prijs gesproken? Was het bekend dat uitgereikt werd?

Ja, ik wist dat die prijs nieuw was en toen heette hij nog Podiumkunsten.nl. Dat was natuurlijk een hele lelijke titel. Ik weet alleen dat na het ITs Festival, toen ik mijn solo had gespeeld, ik was genomineerd. Er waren drie nominaties. Ik vond de nominatie al te gek en ik wist nog niet van het bestaan af. Er zat een geldbedrag van €10.000,- bij en in september werd hij uitgereikt op het Theaterfestival in de Stadsschouwburg.

Werd er vanuit opleiding gesproken over het winnen van een prijs? Had de prijs al aanzien?

Nee, het was natuurlijk nieuw maar het ITs Festival was ook nog niet zo een springplank zoals het nu is. Dus de prijs had nog niet zo een aanzien. Je had toen wel de Top Naeff Prijs, maar ook die was altijd een beetje obscuur. Die werd dan uitgereikt aan iemand maar daar hoorde je ook nooit meer wat van. Dat was wel het enige wat ik kende op dat moment.

Vanaf het moment dat je wist dat je genomineerd was, werd het toen een doel voor jou om de prijs te winnen?

Ik had er eigenlijk nooit bij stilgestaan dat het mogelijk was, maar Ik was vooral blij verrast. Ik weet het niet meer zo goed maar ik zou hem vast hebben willen winnen. Ik weet wel dat mijn nominatie al een heel bijzonder gevoel gaf omdat daaruit bleek dat mensen mijn werk wel wat vonden.

Wat was het eerste gevoel dat je had toen ze jouw be kroonde tot winnaar? Was het een gevoel van trots, verbazing, opluchting of bevestiging?

Ik weet dat ik ontzettend blij was en het voelde als een Oscaruitreiking, omdat ook de Mime Opleiding daarmee een prijs won en de setting heel officieel was. Ik vond het ook fijn om tijdens de overstap van school naar het werkveld die aandacht te krijgen en een prijs te winnen.

Welke prijs had je vooraf het liefst gewonnen? De Top Naeff Prijs of de ITs Ton Lutz Award?

Ik denk toen de Top Naeff Prijs omdat ik die al kende. Dat had iets te maken met talentvol en dat leek me heerlijk om te winnen en ik kende de ITs Ton Lutz Award niet. Achteraf denk ik dat ik veel meer heb gehad aan de ITs Ton Lutz Award, vanwege het bereik maar ook vanwege de connectie met het Fonds Podiumkunsten, want daardoor konden we meteen professionaliseren.

Waar bestond de prijs uit?

€10.000,- , een leren tas speciaal gemaakt door een ontwerper en een certificaat.

Wat heb je met het prijzengeld gedaan? Was het in die tijd ook al zo dat je het geld aan een productie moest besteden. Tegenwoordig zit er ook een traject aan verbonden was dat toen ook al zo?

Ja, ik had vanuit het Fonds Podiumkunsten een soort van coach die me ging begeleiden. Een vrouw die met mij in contact bleef over de beslissingen die ik ging nemen met het prijzengeld. Het was verantwoord maar meer om mij te helpen de goede keuzes te maken. Het geld heb ik gebruikt voor mijn eerstvolgende productie samen met Bianca van der Schoot.

Wat vond je van de hoogte van het prijzengeld?

Toen vond ik dat superveel, maar nu weet ik ook wel dat ik daar geen voorstelling van kan maken. Wat wel heel fijn was dat bij het Fonds mensen leerde kennen want daar zat natuurlijk het geld. Ik mocht na het winnen ook langskomen en iedereen een handje geven. Het was allemaal goed georganiseerd.

Was je zelfverzekerder met de prijs op zak?

Jazeker, want we hadden nu iets op zak. Een soort bevestiging. De spotlights stonden opeens op ons gericht. Dus achteraf gezien was het een heel belangrijk moment. Ik denk namelijk dat wanneer je afgestudeerd bent en je niet binnen anderhalf jaar ergens weet aan te haken, je toch verdwijnt.

Wat kwam er op je af nadat je de prijs won wat betreft belangstelling van pers, aanbiedingen voor nieuw werk etc?

Ik had wel dat mensen mij werk aanboden en interviews in verschillende magazines. Ik heb toen ook erg geleerd hoe de media reageert op het winnen van zo een prijs. Al was het toen een stuk onschuldiger dan nu. Ze zien namelijk allemaal dezelfde naam en springen daar vervolgens allemaal op.

Hoe gaan sponsors, subsidie verstrekkers, gezelschappen om met ITs Ton Lutz Award winnaars? Zijn ze makkelijker, vereerd, toegankelijker? Heb je dat zelf ook gemerkt? Kun je hiervan voorbeelden noemen?

Ik wilde na het winnen van de prijs een voorstelling maken met Bianca van der Schoot, dus gingen we geld aanvragen bij het Fonds Podiumkunsten. Ergens voelde het wel alsof we een streepje voor hadden door die prijs en het praat een stuk makkelijker. Het is namelijk zo dat huizen zoals het Gasthuis of Huis a/d werf destijds niet alles konden bijhouden, want soms mis je gewoon bepaalde makers. Zo een prijs geeft hen dan informatie over de maker, want als die hem wint zal hij wel wat bijzonders hebben gemaakt. Dan heb je ook nog een financieel voordeel, want waar geld aanwezig is groeit ook geld. Je bent aantrekkelijker omdat je zelf al geld meebrengt en daar hoeven andere fondsen of organisaties niet het volle bedrag te honoreren. Kortom geld doet geld groeien.

Hoe reageerden collega's, medewerkers en acteurs? Waren zij opeens heel makkelijk te benaderen of over te halen?

Ik geloof dat ik zelf eigen verbaasd was omdat ik zelf nooit het gevoel had dat ik de beste van de klas was. Ik maakte me altijd druk of ik talentvol genoeg was. Daarom had ik denk ik destijds liever de Top Naeff Prijs gewonnen maar Bianca was heel erg ondersteunend en enthousiast. Zij gunde mij het heel erg, maar van mijn klasgenoten weet ik het niet precies.

Is het artistieke niveau gestegen na de prijs, gelijk gebleven of misschien zelfs gedaald?

Nee, dat denk ik eigenlijk niet. Ik denk dat het inderdaad een soort bevestiging is, maar ik weet ook dat goede mensen die op de Mime Opleiding zaten zijn verdwenen. Die na een paar jaar nog niets hadden of niet assertief genoeg waren en die dus verdwenen. Natuurlijk heeft het een stimulerend effect maar uiteindelijk moet je het zelf doen en dat ik mijn talent wel via andere kanalen of wegen had bereikt, want ik had bijvoorbeeld al bij Monique Merckx wat dingen gedaan en dat ik een duo was met Bianca was ook vernieuwend, dus vandaar.

Wat is de lengte van het effect van de ITs Ton Lutz Award? Een jaar (tot de volgende wint?) of langer / korter?

Ik denk dat de prijs zeker twee tot drie jaar doorwerkt. Zeker met exposure die het nu heeft, want als je de prijs hebt gewonnen en je komt pas anderhalf jaar later bij een productie of pr marketing kan je hem nog steeds gebruiken. Daarbij is hij natuurlijk altijd levend omdat er geld aan zit.

Heb je ook dingen gemist bij het winnen van de prijs? Begeleiding vanuit de organisatie?

Nee, eigenlijk helemaal niet. Nogmaals, ik wist niet wat het was en wat ik precies moest verwachten. Ik

vond dat ik het hele goede begeleiding kreeg. Zeker met die coach erbij. Ik zou niet weten wat ik nog miste.

Kleven er ook nadelen aan het winnen van de ITs Ton Lutz Award? Welke bijvoorbeeld?

Ook hier geldt doordat de prijs daarvoor nog niet bestond je er nog niks van verwachtte. Ik snap dat je er tegenwoordig naartoe kan verhouden en hem dan vervolgens wel of niet wint. Dan heb je ermee te maken. Door de onwetendheid was dat niet aan de hand. Ik voelde dan ook geen prestatiedruk vanuit die prijs. Ik voelde pas druk nadat ik een paar voorstellingen had gemaakt en ik een soort keurmerk aan de hand daarvan kreeg.

Was je carrière anders verlopen als je de prijs niet had gewonnen? Waarom denk je dat?

Ja, dat blijft altijd gissen. Het was gewoon een goeie opstap en misschien waren we er via een andere weg ook wel gekomen waar we nu zijn. Het heeft zeker makkelijker gemaakt.

Je zit nu zoveel jaar in het vak, welke prijs zou je echt nog een keer willen winnen?

Voor mij is dat niet zozeer een prijs winnen maar een selectie voor het Nederlands Theater Festival vind ik al een grote prijs. Dat je uit 500 voorstellingen uit de kleine zaal dan vijf kiezen waar jouw werk dan ook bij zit. Dat had ik met *Bimbo* twee jaar geleden. Het theaterfestival gaat ook over alle disciplines heen. Ik zou ook de VSCD Mimeprijs harstikke leuk vinden.

Welke prijs moeten ze afschaffen en waarom?

Ik zit wel vaak bij de prijsuitreiking van de VSCD tijdens het Theaterfestival. Je hebt dan natuurlijk de Louis D'or en de Theo D'or en ik vond het heel leuk dat twee jaar geleden in de voorstelling Jakob Ahlbom met Silke Hundertmark (*Lebensraum*), dat zij was genomineerd voor het spelen van die pop. Ik vind die specifieke toneelprijzen wel redelijk oubollig. Die indeling over wat toneel wel of niet is, is achterhaald. Ik hoop dat ze die grenzen een beetje kunnen oprekken en dat er veel meer gemixt word in het theaterlandschap. Het is dus achterhaald om eerst te kijken naar het repertoire en dan vervolgens te kijken wie er wint. Wat ik wel een bijzondere prijs vind is de prosceniumprijs, want die beloont ook de mensen achter de schermen. Ik vind het ook goed dat er een publieksprijs is. Dat het publiek dus kiest en niet een vakjury.

Bijlage 4: Interview Joachim Robbrecht (ITs Ton Lutz Award) 12-11-2013 Amsterdam

Hoe ziet je dagelijkse werk er vandaag de dag uit? (kortom, wat doe je tegenwoordig?)

Ik ben schrijver, regisseur en acteur. Ik werk bij gezelschappen als Dood Paard, NT Gent en Theatergroep Oostpool. Mijn werk speelt zich af op alle niveaus van theater. Ik maak eigen voorstellingen en werk samen met anderen.

Terug naar het jaar dat je won. Hoe werd er in de aanloop naar het ITs Festival over de ITs Ton Lutz Award gesproken?

Niet echt. Alhoewel, ik een bijzonder traject had, omdat ik één jaar had overgeslagen. Dus ik zat alleen in de klas met Thibaud Delpeut (de rest was een jaar aan het overdoen), maar ik had ook veel contact met de klas van Susanne Kennedy. Ik heb ook een jaar met die klas meegedaan en zij zaten een jaar hoger dan ik dus heb ik een los traject gehad. Ik was eigenlijk gewoon heel veel op mezelf. Ik had weinig contact met mijn klasgenoten en was weinig op school. Ik zat toentertijd ook al in een traject met het Gasthuis, waar ik een voorstelling mocht maken en die deed ik ook nog eens op locatie.

Hoe werd er op de opleiding gesproken over het winnen van de ITs Ton Lutz Award?

Er was wel een soort van gretigheid en verlangen vanuit de studenten om de prijs te winnen. Ook omdat er een groot geld bedrag aan verbonden was, maar ook de status en het prestige die het opleverde als je de prijs won. En de zekerheid dat wanneer je hem wint je verder in het veld komt. Er was altijd de vrees dat de winnaar dit jaar misschien iemand uit Maastricht zou zijn.

Wat ging er door je heen op de dag van de prijsuitreiking?

Ik was in België aan het werk en ik werd 's ochtends gebeld van: Kom je naar de uitreiking want je bent één van de genomineerden. Ik wist wel dat die prijs zou komen maar het was echt een dag voor de première, dus ik kon echt niet gaan. Toen was ik vooral bang dat zij mij die prijs niet zouden geven als ik niet zou komen. Dus ik heb toen iemand anders gestuurd, iemand die in de genomineerde voorstelling speelde. Uiteindelijk heb ik die prijs gewonnen, maar ik was wel zenuwachtig.

Wat deed het juryrapport met je?

Op zich ben je gewoon blij dat je de prijs hebt gewonnen. Los van het juryrapport. Zo een juryrapport is ook vrij oppervlakkig en gaat uit van bepaalde parameters van wat goed theater is. Toen was ik vooral blij om erkenning te krijgen. Het gevoel te krijgen dat het aankomt, dat het wordt gestimuleerd en beloond te worden voor je inspanningen. Niet alleen voor mij maar ook voor de mensen die eraan meewerkten.

Waar bestond de prijs uit?

Volgens mij kreeg ik 4.000 euro om te investeren voor de volgende voorstelling. Het was in ieder geval een loon voor mij voor een volgende voorstelling. Ik weet nog wel dat ik dacht, wat kan ik daar nou mee doen, maar achteraf gezien was dat misschien een beetje arrogant. Wat er belangrijk aan is, is dat het als een soort ontstekingsmechanisme werkt. Dan maakt het niet uit hoeveel geld je wint, maar je moet er wel wat mee kunnen doen. Je kreeg ook een cheque om bij wat nu Cultuur Ondernemen.nl heet workshops en cursussen te volgen zodat je je in het professionele werkveld kon bewegen. Al hoor ik ook van mensen die daarvoor hadden gewonnen dat het best vaak een probleem was om lessen te vinden die aansloten bij wat je wilt doen. Aangezien je net bent opgeleid, ben je niet meteen op zoek naar een nieuwe 'studie'.

Wat heb je met het prijzengeld gedaan?

Meteen doorgesluisd naar het Gasthuis, waar ik mijn eerstvolgende voorstelling heb gemaakt.

Was je zelfverzekerder met de prijs op zak?

Ja, absoluut. Ik merkte dat ook bij het winnen van de Charlotte Köhlerprijs. Het is ook voor je zelfvertrouwen heel belangrijk, want ik deed niet de makkelijkste dingen op school en als je dan zo een prijs wint zet dat het toch in een ander perspectief.

Wat kwam er op je af nadat je de prijs had gewonnen wat betreft belangstelling van pers, aanbiedingen voor nieuw werk etc.?

Interviews viel wel mee eigenlijk. Na de uitreiking ging ik als eerste naar Theater aan Zee in Oostende en daar speelde ik met twee voorstellingen die ik dat jaar had gemaakt. Ik heb wel wat interviews gekregen in de krant over de voorstelling, maar het is heel moeilijk te berekenen wat er naar aanleiding van de prijs komt. Meestal heb je je jaar al ingepland en vragen mensen of je dat geld wat je gewonnen hebt wil investeren in de voorstelling.

Hoe gaan sponsors, subsidie verstrekkers, gezelschappen om met ITs Ton Lutz Award winnaars? Zijn ze makkelijker, vereerd, toegankelijker? Heb je dat zelf ook gemerkt? Kun je hiervan voorbeelden noemen?

Toen was dat helemaal niet evident dat je naar een sponsor op zoek ging. Dus met sponsors heb ik eigenlijk nooit gesproken en ook subsidies heb ik nooit hoeven aanvragen, aangezien dat altijd voor mij wordt gedaan door de productiehuizen.

Hoe zit dat met medewerkers en acteurs? Waren zij opeens heel makkelijk te benaderen of over te halen?

Nou, ik heb daarna veel met 'leken' gewerkt, dus die zijn al vaak onder de indruk wanneer je een echt

repetitielokaal hebt geregeld, dat je al een professioneel jargon spreekt. De acteurs zetten je, wat misschien typisch Nederlands is, meteen weer op je plek.

Is het artistieke niveau gestegen na de prijs, gelijk gebleven of misschien zelfs gedaald?

Je krijgt er zeker zelfvertrouwen door. Dat was ook zo toen ik de Charlotte Köhlerprijs won. Toen was ik echt heel blij dat ik de artistieke erkenning kreeg, omdat ik heel erg twijfelde of het ooit wel goed zou komen met mijn eigen werk. Ik word heel vaak gebeld of ik met dit of met dat wil meewerken maar je wilt natuurlijk je eigen werk maken. Als ik beide prijzen niet op die momenten had gewonnen had ik een ander belang gehecht aan mijn eigen werk. Mijn artistieke batterij werd als het ware weer opgeladen.

Wat is de lengte van het effect van de ITs de Ton Lutz Award? Een jaar (tot de volgende wint?) of langer / korter?

Ik denk eigenlijk dat het na twee tot drie jaar klaar is. Tot dan kan je het nog met goed fatsoen op je flyer zetten of zeggen dat je hem hebt gewonnen.

Heb je ook dingen gemist bij het winnen van de prijs? Begeleiding vanuit de organisatie?

Nee, niet echt. Alleen die cursussen kon ik toen niet echt iets mee, als regisseur. Ik was net van school en had niet echt de behoefte om weer te 'studeren'. Het ging ook heel erg over ondernemerschap, maar ik was wel blij dat ik gedwongen werd om daarover na te denken en dat je werd uitgenodigd bij die instantie waar je dan wel contacten aan hebt over gehouden.

Was je carrière anders verlopen als je de prijs niet had gewonnen? Waarom denk je dat?

Ja waarschijnlijk wel, ik denk dat ik dan iets anders had gewonnen. Ik vind het wel echt heel goed dat die prijzen er zijn. Er zijn er misschien iets te veel, iedereen wint wel een keer iets en dat is gewoon heel goed.

Je zit nu zoveel jaar in het vak, welke prijs zou je echt nog een keer willen winnen?

Wat ik leuk zou vinden is de Toneel Literatuurprijs, maar ook een oeuvreprijs zou ik leuk vinden.

Welke prijs moeten ze afschaffen en waarom?

Bij sommige prijzen hangt het teveel af van wie er in de jury zitten, waardoor soms mensen niet winnen die eigenlijk hadden moeten winnen. Wat goed was aan de ITs Ton Lutz Award was de landelijke exposure en dat miste ik bijvoorbeeld heel erg bij de Charlotte Köhlerprijs. Daar hadden ze meer in kunnen investeren, want ik won de prijs en heb er zelf voor gezorgd dat het in de krant kwam. De juiste formule lijkt mij dan ook: een beetje geld, iets anders dan geld maakt niet uit wat en grote exposure.

Bijlage 5: Interview Dionne Verwey (Top Naeff Prijs)

15-11-2013 Amsterdam

Hoe ziet je dagelijkse werk er vandaag de dag uit? (kortom, wat doe je tegenwoordig?)

Tegenwoordig speel ik bij Golden Palace en daar tour ik mee tot januari 2014. Ik ben ook artistiek leider bij een project in Almere waar we jeugd helpen aan een startkwalificatie door middel van theater. Verder speel ik mijn eigen voorstelling 'MAN' nog een aantal keer.

Terug naar het jaar dat je won. Hoe werd er over de Top Naeff Prijs gesproken?

Helemaal niet, ik kende de prijs ook niet. Mijn klasgenoten wel, maar er werd onderling niet over gesproken.

Hoe werd er op de opleiding gesproken over het winnen van een prijs?

Nee, totaal niet. Het was niet iets van de opleiding was maar meer van de school en daarom waren we er waarschijnlijk niet zo mee bezig.

Wat ging er door je heen op de dag van de prijsuitreiking?

Na het ontvangen van mijn diploma op de uitreiking werd mij gevraagd te blijven zitten, want ze hadden nog een verassing. Toen kwam er een man die ik niet kende en die gaf mij een mooie rol papier waarop een heel mooi gedicht stond en ik kreeg er ook nog een cadeau bij en een beeldje. Eerst snapte ik het helemaal niet maar nadat ik het had gelezen snapte ik wel dat ik een prijs had gewonnen. Ook toen besepte ik nog steeds niet dat ik een prijs gewonnen had.

Was het een doel voor jou om die prijs te winnen?

Nee, eigenlijk niet.

Wat was het eerste gevoel wat je had nadat ze jouw naam noemde als winnaar? Was het een gevoel van trots, verbazing, opluchting of bevestiging?

Ik was heel erg blij, alleen wist ik niet hoe blij ik moest zijn, omdat ik niet wist wat voor prijs het was. Achteraf heb ik het even opgezocht en gekeken wie hem allemaal gewonnen hadden en toen pas besepte ik het 'gewicht' van die prijs.

Waar bestond de prijs uit?

Het bestond uit een beeldje, een geldbedrag van 750 euro en daarmee mocht ik doen wat ik wilde. Dat stond er nadrukkelijk in.

Wat heb je met het prijzengeld gedaan?

Ik ben daarmee vijf weken naar Curaçao geweest om bij te komen en op te laden.

Was je zelfverzekerder met de Top Naeff Prijs op zak?

Trots was ik zeker, maar niet per sé zelfverzekerder en dat kwam omdat ik dacht: nu moet het gebeuren. Maar het gaf alleen een beetje druk omdat de prijs eigenlijk niet zo groot was

Wat kwam er op je af nadat je de prijs had gewonnen wat betreft belangstelling van pers, aanbiedingen voor nieuw werk etc.?

Helemaal niks. Ik weet wel dat mijn artistiek leider naar mij toe kwam en zei dat ik wel kans maakte op een andere prijs met deze prijs. Uiteindelijk was dat de AHK Eindwerkprijs, alleen won ik die niet.

Hoe gaan sponsors, subsidie verstrekkers, gezelschappen om met Top Naeff Prijswinnaars? Zijn ze makkelijker, vereerd, toegankelijker? Heb je dat zelf ook gemerkt? Kun je hiervan voorbeelden noemen?

Dat weet ik nog niet, omdat ik er nog niet echt gebruik van heb gemaakt. Ik zet het wel op mijn cv. Er zijn daarna zoveel dingen op mij af gekomen, waardoor ik er nog geen tijd voor heb gehad. Ik heb tot nu toe genoeg werk en ik heb dan ook nog geen aanvragen gedaan, dus vandaar. Ik weet wel dat het bijvoorbeeld bij Golden Palace wordt gebruikt in de marketing. Dus het wordt niet zozeer door mezelf gebruikt, maar meer door de mensen die me programmeren.

Denk je dat dit alles een direct gevolg was van het winnen van de prijs? Merkte je bijvoorbeeld dat de belangstelling van collega's veranderde als je vertelde dat je de prijs had gewonnen?

Mijn klasgenoten waren wel verbaasd dat ik hem had gewonnen. Meer omdat zij net als ik niet hadden verwacht dat ik überhaupt een prijs zou winnen. Ze waren wel blij voor me dat ik hem had gewonnen. Uiteindelijk snapte ze wel waarom ik hem had gewonnen en ik zelf ook

Is het artistieke niveau gestegen na de prijs, gelijk gebleven of misschien zelfs gedaald?

Ergens onbewust wel, door de bevestiging die ik heb gekregen, maar ik zit er natuurlijk nog middenin

Wat is de lengte van het effect van die prijs? Een jaar (tot de volgende wint?) of langer / korter?

Ik denk dat niet dat de prijs een heel lang effect heeft.

Wat heb je gemist bij het winnen van die prijs? Begeleiding vanuit de organisatie?

De aandacht. Ik vind dat de prijs en uitreiking wel wat meer aandacht mag krijgen, omdat het een van de eerste theaterprijzen in Nederland is. Ik miste ook wel de begeleiding vanuit school waardoor ik er optimaal gebruik van zou kunnen maken.

Wat denk je dat het doel is van die prijs?

Voor zover ik weet is het een aanmoedigingsprijs.

Je zit nu zoveel jaar in het vak, welke prijs zou je echt nog een keer willen winnen?

Ik denk een Emmy. Dat heeft te maken met het internationale karakter. Dat spreekt mij meer aan, maar een Colombina lijkt mij ook een mooie prijs. Dat geeft aan dat je als bijrol toch een goede prestatie hebt afgeleverd.

Welke prijs moeten ze afschaffen en waarom?

Ik vind het systeem van prijzen aan de ene kant heel goed omdat iemand belonen wanneer hij iets goeds heeft gedaan altijd goed is. Aan de andere kant schuilt er ook een incestueus instituut achter, omdat iedereen elkaar kent.